AMANN

DE CORIPPO PRIORUM POETARUM LATINORUM IMITATORE

RICCARDO FOERSTER

SACRUM.

DE CORIPPO

PRIORUM POETARUM LATINORUM IMITATORE.

DISSERTATIO PHILOLOGA INAUGURALIS

QUAM

AUCTORITATE AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS

IN ACADEMIA KILIENSI

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE CAPESSENDOS

SCRIPSIT

RUDOLFUS AMANN

OLDENBURGENSIS.

OLDENBURGI.

EX OFFICINA GERHARDI STALLING.

MDCCCLXXXV.

Imprimatur:

A. **Stimming**, h. t. decanus.

Poetae inferioris etiam Latinitatis lectione studioque digni mihi videntur, primum propter ea quae de suis aut suae aetatis factis moribus studiis memoriae prodiderunt, deinde propter verborum copiam formas structuras adhibitas, denique hanc ob rem, quod illi omnes fere e superiorum vatum numero suum quisque vel suos sibi delegerunt quorum exemplo in versibus pangendis uterentur. Ac primum illam ob causam historicis nec non omnibus antiquitatis studiosis diligenter eos legendos esse per se patet: ob alteram ab eis qui linguae Latinae naturam penitus cognoscere student ne illos quidem neglegi quam necesse sit, grammatici nostris demum temporibus intellexerunt[1]): ob tertiam denique quicunque melioribus optimisve poetis Romanae floribus delectantur, his praesidia haud spernenda fieri possunt cum ad artem criticam — ut Martini Hertz fere verbis[2]) utar — in illis dignis carminibus exercendam[3]), tum ad singulorum quos adamant libellorum per posteriorem aetatem fata cognoscenda. Quibus rebus commotus in Corippum poetam Africanum Iustiniani imperatoris aequalem, quoniam et in rebus quae versibus eius seu enarrantur seu obiter memorantur accurate interpretandis explicandisque et sermonis proprietatibus colligendis atque illustrandis inde a primis editoribus cum alii viri docti tum nostris temporibus Partschius elaboraverunt, ipse ita inquirere mihi proposui, ut quantum e quoque priorum poetarum ille penderet dispicerem. Ad quam quaestionem eo magis hac ipsa re allectus sum, quod nullum Corippus ipse, si Vergilius eximitur, auctorem Romanorum nominatim affert, quem ab eo non lectitatum modo, sed fortasse etiam imitando expressum esse arbitreris.

Iam priusquam ipsam rem aggrediar, pauca habeo quae de huiusmodi quaestionibus in universum dicam. Primum uno alterove inter binos poetas consensu non concludendum esse alterum alterius carmina cognita habuisse, nedum de industria imitatum esse apparet. Porro si id agitur, ut unius poetae cuiusdam imitatio investigetur, neglegendae omnino sunt quaecunque cum sententiae tum locutiones inter plures poetas communes et quasi bona publica facta sunt: eae enim ad rationem inter duo quaedam certa carmina statuendam nihil valent. Velut neque quintam Ovidii epistulam Corippo notam fuisse communi mille navium a Graecis ad bellum Troicum comparatarum mentione comprobatur, neque ad quandam Corippi cum secunda epistula similitatem affirmandam ea re uti licet, quod de Charybdi Cor. Ioh. I 218 sq. et Ov. l. l. 125 simillima verba '(re)sorbendi undas'

---

[1]) cf. Buecheler 'Philol. Kritik' p. 16: 'Wir brauchen die Geschichte jedes Wortes . . .; wir brauchen eine genaue Statistik und Geschichte aller Konstruktionsverhältnisse und stilistischen Erscheinungen', et Woelfflini praef. ad Archiv. Lexicogr. Lat. I.

[2]) v. M. Hertz. Anal. ad carm. Horat. histor. I p. 5.

[3]) haud sine ratione scilicet et consilio, ne leepiorum animos incitemus; v. quae vir doctus de Claudiano optime meritus monuit ad Claudian. II p. CXLVI. sq.

e. 'Terrarum dominos (-um, -o)' incipiunt? quid si etiam Mart. I 4, 2 et VIII 2, 6, ...

e. 'revocandi' leguntur: nam eaedem res eisdem fere verbis ab aliis poetis haud paucis memorantur. In his atque talibus certam imitationem statui elucet non posse, nisi manifestiora signa accedunt. An quidquam profecit Luchrii ratio, qui ex Horatio Ovidio Lucano Statio versus collegit[1]) eisdem verbis 'Terrarum dominos (-um, -o)' incipiunt? quid si etiam Mart. I 4, 2 et VIII 2, 6, Laud. Iust. II 327 idem initium occurrit? Hi loci utrum omnes ad Horati illud exemplum, quod quidem tempore primum fuit, revocandi sint an e. g. Statianus ex Ovidio vel Lucano, Corippeus autem aut ex uno de tribus his aut e Martiali deducendus, equidem non diiudicarim. Eiusmodi locutiones Corippo cum multis communes, ne singulae postea nos morentur, iam in unum conspectum cogere iuvat, omissis scilicet usitatissimis. Ac primo ordine ingrediantur quae in initiis versuum collocari solent: 'Mentis inops, Ingredior, Dixerat et, Est locus, Tempus adest, Vere novo, Dic age, Quisquis is est, Ast ubi, Mille ... species'. Sequantur exempla ex ingenti numero earum locutionum quae in fine hexametri suam sedem habent: 'pectora palmis |, ore sereno |, margine ... |, cornua tauri |, sidera caeli (-o) |, sidere (-a) cancri |, compage solutus |, voce locutus |, nec plura locutus |, nec plura moratus |, nec plura querentem |, comitatus euntem |, limina templi |, limina portae |, clamosi (-o) ... circi (-o) |, iuvenesque senesque |[2]), naribus efflant (efflabant) |, moenia Romae |, corniger Ammon |, aestuat unda |, ebibunt (bibit) |' praeterea fluvii nomine 'Stygias (-is) ◡◡ — ◡◡ umbras (-is) |, caelo (-i) ... sereno (-i) |'; praeterea ... — ◡ . Denique certo versus loco carentia: 'fortia facta, laeva(m) dextra(m)que, ... noctesque diesque, pater omnipotens' et nomina cum epithetis quae appellantur ornantia ... coniuncta: 'fortis Achilles, saevus Achilles, pater Aeneas, puer .. Iulus, glauca .. oliva, curvae .. carinae, acer equus, lanigeri .. greges'. Sententiae vulgares non ita frequentes in Corippo velut haec: 'Audentes fors prima iuvat' (Ioh. VI 711, cf. I 561), cui similem iam Ennius pronuntiavit Annal. 262 Vahl.: 'Fortibus est fortuna viris data'. — Res inde a Catullo poetis usitatissima, ut aliquis lacrimans significanter describatur, ne a Corippi quidem carminibus abest.

Iam his missis (quae quam mire per totam Romanorum poesin a primis epici generis rudimentis usque ad medii aevi versificationes quasi continua quadam hereditate conservata sint, clarissime Zingerlius ostendit[3])) hoc potius quaeramus, quaenam peculiaris ratio inter Corippi ac priorum poetarum carmina intercedat. Qua in re nescio an optime ita agamus, ut splendidam poetarum ... temporis quo quisque floruerit ordinem secuti percenseamus et, quantum unicuique eorum debere videatur Corippus, statuamus. Sed temporis angustiis inclusus et veteris comoediae tragoediaeque genus et e tertii quarti quinti p. Chr. n. saeculorum poetis nonnullos ab hac quaestione removere constitui.

Atque ordiamur, ut par est, ab Ennio 'patre'. Cf. quaeso hos locos:

[4]) Ann. 311 Vahl.: Africa terribili tremit horrida terra tumultu	Ioh. II 172 Partsch: fervet trepido tunc terra tumultu | et 215 ingenti terra tumultu | (agitur autem de Africa).

---

[1]) Luchrius 'de Statio in 'silvis' priorum poetar. Rom. imitatore' p. 9.

[2]) adde 'matresque nurusque |, colla catenis |'.

[3]) in libris 'Zu spät. lat. Dichtern' et 'Ovid. u. sein Verhältnis zu den Vorgängern etc.'

[4]) Per totum hunc libellum locos inter se comparandos ita excribam, ut dextra Corippi versus, sinistra eius poetae quem imitatus videtur collocem. Sigillis utar hisce: magna vocabuli primi littera ineuntem, parva medium, lineola | exeuntem versum indicabo.

Cor., quanquam utroque loco, ut iam Mazzuchellius vidit, Vergili meminisse videtur, qui quidem Aen. VIII 4 sq. ait 'tumultu | . . trepido' et ib. XI 447 'ingenti . . tum. | ', tamen quin Ennianum quoque versum memoria tenuerit, dubitari non potest, quod de eiusdem terrae eodem statu eisdem verbis loquitur. — Porro cf.:

epigr. 4:	Iust. III 129:
volito vivos per ora virum; et Verg. Georg III 9 virum volitare per ora |	vivum . . per ora fatentur | . . esse divum imperatorem.

Levioris momenti sunt similitudines ceterae:

Ann. 476:	Ioh. I 208:
Labitur . . carina per aequora . . (cf. 379)	Labitur . . classis . . per aequor . .

quibuscum cf.: (Verg.) Cir. 160: Labitur interea classis.

Iterum ambos locos imitator ante oculos habuisse videtur.

Ann. 288 V. (= 315 M.).	Ioh. IV 699 sqq.
Densantur campis tela virorum | et Verg. Aen. XI 650: hastilia denset |	Obvia con . . s densantur tela sagittis | . . hastilibus aer | :

rursus, ut videtur, duplicis imitationis exemplum habemus. — Difficilius est cognitu, utrum ad Ennium an ad Vergilium an ad Lucretium poeta se applicet, cum dicit Ioh. II 397 sq.: 'Funde pecus . ., | Balantum compone greges', et ib. 174 sq.: '. . dum per prata balatus | Consonat . .', quibuscum cf. | Enn. Ann. 192 'Balantum pecudes . . .', Verg. Ge. I 272 'Balantumque greges' (cf. Aen. VII 538), Lucr. II 369 'Balantum pecudes'. — Superioribus illis exemplis elucet duos certe versus Ennianos a Corippo imitando expressos esse. Fueruntne ergo Corippo ipsi libri Enniani in manibus? Id nemo crediderit[1]), qui norit illud Macrobi (Sat. VI 9, 9): 'quia saeculum nostrum ab Ennio et omni bibliotheca vetere descivit . . .' Immo Cor. apud Ciceronem[2]), cuius in operibus haud rudem multis locis se praebet (cf. Mazzucch. ad Cor. Ioh. II 350, IV 24, 95, 104, 166, 341, 619 al. mult.), illos versus legerat.

In Lucili carminum reliquiis nihil inesse, quod Corippus in usum suum recepisse videatur, nemo mirabitur, tantum argumenta Lucili distant ab epico poeta saeculi p. Chr. n. sexti.

Neque quidquam e Varronis Menippeis noster imitatus est, quippe quae nec argumentis nec metris eum ad imitandum invitarent.

Contra a Ciceronis Arateis poeta Africanus nonnullis locis pendet. Cf.:

Arat.	Ioh.
100 flamina venti | , 198 flamine ventus |	IV 833 flamine ventus |
111 foliorum tegmine frustra |	VIII 517 foliorum tegmine ramos |
205 tenui caligans vestiet umbra |	VI 180 vera canens caligine vestit |
451 Eripit ec tenebris . .	IV 1170 tenebris | Eripuit = VII 158.

Alia exempla minus certa omitto.

Jam ad Lucretianam imitationem nos vertamus. Praetermitto eos locos, de quibus dubitatio existere non potest. Et Lucretius IV 451 sqq. (Bernays.) et Corippus Ioh. II 450 sqq. de eis loquuntur, quae homines per somnia cernere sibi videntur. Cf.:

---

[1]) Hoc R. Foerster me monuit.

[2]) ep. ad fam. IX 7, 2 et Tusc. I 15, 34.

Lucr.	Ioh.
451 Denique cum suavi devinxit membra sopore | Somnus et in summa corpus iacet omne quiete, | Tum vigilare tamen nobis et membra movere | . . . 456 montis | 457 Mutare et campos pedibus transire videmur | 459 At reddere dicta tacentes | . 460 miracula multa videmus, | Quae violare fidem quasi sensibus omnia quaerunt | Nequiquam, quoniam pars horum maxima fallit | Propter opinatus animi . . 474 falsi, 479 falsa | .	450 Dum vigilant . . 455 Miles ut in tenero laxavit membra sopore | (cf. III 2 per membra soporem |), 456 Rore novo . . madidis mox irruit alis | Somnus. 458 de montibus . . 459 Corpore dormit . ., animo tamen . . laborat | . 462 dividitur sensuque manuque | . 463 bellare videtur | Ipse sibi . 467 Vultque movere manus . ., languescunt fessa sopore | Membra . . 470 viri referentes proelia . . 475 tot s . . currere campis | 476 frustra . . 487 falsa.

Ad Lucr. III 451—469, ubi animum una cum corpore dolere, deficere, perire docemur, noster Ioh. I 27 sqq. respicit, ubi quam misere Africa provincia a barbaris direpta pereat describit. Cf.:

Lucr.[1]:	Ioh.:
466 nutuque cadenti | 458 fessa 469 lacrimis 454 Omnia 460 durumque dolorem | 461 luctumque metumque ; 456 ceu fumus 452 Corpus, et ceciderunt . . artus 454 uno tempore	27 nutabat fessa periclo | (cf. 33 fessis) 37 lacrimis 30 Omnia 46 miseros dolores | 42 Luctus . . sonat, terror tristisque per omnes It metus, et duris . . . . 47 fumans Africa 36 Corpora caesa 41 casu in uno

(Ad Ioh. 43 cf. Verg. Aen. VIII 557: It timor).

Ecce duo quaedam ampliora exempla imitationis, non quidem servilis illius, qua poeta poetae versus repetit, verum liberioris cuiusdam ac tectioris, quam non omni arte carere concedendum est.

Adicio conspectum reliquorum imitationis Lucretianae testimoniorum.

Lucr.:	Ioh.:
I 17 per maria 18 camposque virentis |	II 199 in mare 202 hortosque virentes |
19 Omnibus incutiens . . blandum per pectora amorem |	VI 280 . . sic pectora rumor | 281 Nominis incutiens . . virtute Iohannis |, et IV 54 blandis nutantia pectora verbis | Impellens;

quos locos ubi vinculo quodam inter se cohaerere tibi persuaseris, ne de his quidem vicinis dubitabis:

I 12 Aëriae . . volucres 15 Et rapidos tranant amnis . . 16 quo quamque inducere pergis |	VI 288 Aëra . . tranat suspensa volucris. | 269 Pergit in australem ductor . . axem |
118 ex Helicone . . fronde coronam |	Iust. IV 207 ex fronde coronis |
229 pabula praebens | 230 . . fontes, cf. II 996 Pabula cum praebet 997 dulcem . . vitam	Anast. 23 tu pabula praebes, | 24 Fons mihi lucis aquas
333 exordia rerum | 334 Qualia sint et quam longe distantia formis, | 335 quam sint variata figuris	Iust. II 20 [deus] formavit varias habitu distante figuras | [2])
342 genus humanum mutaeque . . 343 Squamigerum pecudes . . feraeque | 344 Et variae volucres, . . quae loca aquarum | 345 Concelebrant circum ripas	Ioh. VIII 281 . . aquis . . quietem | Accipit omne genus . . 284 Somnus habebat . . pecudes variasque volucres | 285 Horribilesque feras gelidosque in litore pisces | .

---

[1]) Longum est locos inter se similes satis plenosque afferre: plerumque sufficient vocabula utriusque poetae seu eadem seu similem sententiam efficientia.

[2]) Quanquam multis locis non solum Lucretii et Corippi, sed etiam aliorum poetarum legi 'variare (-fa) figuras \|' (cf. Lucr. II 491, 494, Catull. 64, 50, Manil. astr. V 284 al.) seu 'variae . . figurae \|' (Cor. Ioh. II 454, IV 57) et saepius in Lucretio etiam elocutionem inveniri 'distantia . . formis \|' (e. g. II 497) non sum nescius, tamen, cum ambas illas dictiones commutatas alibi non reppererim, iure Cor. Iust. II 20 cum Lucr. II 333 sqq. comparasse mihi videor.

In libris tertio et quarto carminis Lucretiani praeter illa gravissima exempla, de quibus ante dictum est, nihil investigavi, quod Corippum in usum suum vertisse pro certo affirmarem. Nec multa in quinto et sexto:

V 26 . . quid Cretae taurus . . | posset . .? 28 Quidve . . vis Geryonai | 29 Et Diomedis equi? (cf. Anth. Lat. 431, 6 R. in versu pentametro: aut Diomedis equos |)	Ioh. praef. 7 . . quis nosset Achillem |, 8 Hectora quis fortem, quis Diomedis equos? | (vs. 8 est pentameter).
96 machina mundi |	= Ioh. I 291.
405 ut veteres Graium cecinere poetae | (cf. VI 751)	Ioh. I [illegible] Ut veteres aiunt gentili carmine vates |
VI 590 cum civibus urbes |	Ioh. I 334, al: cum civibus urbes |

cf. ib. 138 'exhausit civibus urbes \|', quam clausulam et Statius [Silv. III 5, 73] et Orestis tragoediae auctor [388] repetiverunt.

Itaque videmus poetam nostrum Christianum carmen veteris philosophi, cuius doctrina impia ac multis ex partibus prava ab eo iudicaretur, tamen adeo cognovisse, ut inde aliquam copiam elocutionum in sua carmina transferret: quominus largius e Lucretio hauriret, sermonis ac linguae antiquitas obstitit.[1])

Et nescio an plura illi debeat Corippus, quam supra in medium protuli: quoniam enim poetas qui Augusti temporibus floruerunt in carminibus suis a Lucreti ratione sententiis verbis pendere constat (postquam multi contenderunt, Zingerlius ostendit), quid mirum, si in Corippi versibus occurrunt quae et ei et Lucretio communia sunt cum aliis? Quae ne ad certum fontem reducamus cavendum est: sed, ne quid desideretur, hic subiungantur quae mihi praesto sunt exempla.

Lucr. I 67 obsistere contra |, Verg. Aen. XI 873 sistere contra |	Ioh. II 229, [illegible] 207, al: nec sistere contra |
69 Murmure (-ra) compressit = Ov. Met. I 206	= Ioh. VI [illegible]
163 genus omne ferarum | = V 1338, Verg. Ge. III 242 al.	Ioh. II 19 s. ferarum | Omne genus [2])
276 sqq: saevitque minaci murmure ventus | . . nubila caeli | Verrunt (293 Impetibus crebris)	Ioh. II 216 sq: Sic ubi compellunt currentia nubila venti, | M[illegible]re cum valido, tot crebris ignibus

[Similia apud Verg. et Ovid.]

II 144 sqq: Primum Aurora novo cum spargit lumine terras | Et variae volucres nemora avia pervolitantes | Aëra per tenerum . . Quam subito soleat sol ortus . . | Convestire sua perfundens omnia luce | . . 152 undas | . .	Ioh. IV 256 sqq. Caerula sulcabat dirumpens luce corusca | Phoebus et errantes radios per nubila vibrans | Lum[illegible] . . spargebat lampadis undis | . . . Iamque duces variis turbantes vocibus agmen | . .

[Similes orientis lucis descriptiones apud omnes fere epicos]

194 sq: sanguis | Emicat exultans alte spargitque cruorem | Ov. Met. IV 121 cruor emicat alte |	Ioh. VI 727 cruor emicat alte | Spumeus . . | Mille modis fervens spargebat . .

[Imitatorem Ovidiani potius quam Lucretiani loci memorem fuisse veri simile est et verborum 'cruor em. alte' pari positione et verborum quae his antecedunt similitudine, cf.:

Met. IV 121 Ut iacuit resupinus humo	Ioh. VI 726 Sa[illegible]ius ille iacet casu confractus equino |]. —
Lucr. II 384 caelestem fulminis ignem | Verg. Ae. X 177 fulminis ignes |	Ioh. VI 289 sq. . . fulminis ignis | . . margine caeli | .

---

[1]) Praeclarissimum locum, ubi Lucretius de pestilentiae terroribus canit, noster in usum suum non convertit, occasione data Ioh. I 30 sqq.

[2]) Post Friedlaenderum de hac clausula nuper dixit C. Weyman in Archivi Lexic. Lat. I 591.

{ III 304 suffundens caecae caliginis umbra |, Ov. Met. IV 455 inter caliginis umbras |	Ioh. I 257 taetrae caliginis umbra |
IV 904 per membra quietem = Ae. I 691	= Ioh. VIII 281.

Denique nonnullos affero locos, quorum num alter ab altero pendeat propter vulgarem sensum dubitari potest.

Lucr.	Ioh.
141 = III 997 adducere laborem (-es) |	= IV 613, VII 399
489 caelum, 490 Clamor it ac voces (cf. Verg. Ae. V 451 It clamor caelo	VI 606 Clamor it alta petens = VIII 349.
586 agmine condenso	IV 295 condenso [Partschius: condensus] in agmine miles
II 606 cinxere corona |	= VII 114.

Pergimus ad C a t u l l u m. Is sine dubio maximus est carminibus lyricis: sed horum apud Corippum memoriam ecquis expectabit, cum et argumento et metri varietate a nostri operibus quam longissime distent? Et profecto lyrici Catulli, quantum video, rationem nullam habuit. Neque ex elegiis poetae Veronensis aut e poematiis elegiaco metro compositis quidquam mutuatus est. Relinquitur ut de epicis Catulli carminibus quaeramus. Quorum alterum, nuptiale illud, Corippus se novisse nulla aut voce aut sententia prodit: alterum, quod epithalamium Pelei et Thetidos inscribitur (c. LXIV), ei non ignotum fuisse manifesto apparet ex hisce locis inter se comparatis:

Cat. LXIV 110 sqq.	Ioh. IV 606 sqq.
Sic domito saevum (sc. Minotaurum) prostravit corpore Theseus, | Nequidquam vanis iactantem **c o r n u a** ventis. Inde pedem victor multa cum laude reflexit, | **Errabunda regens tenui vestigia filo:** | **N e l a b y r i n t h e i s e f l e x i b u s egredientem** | **Tecti frustraretur inobservabilis error.** |	610 Aegides .. pectus tunc ipse biforme | Ense ferit misti generis. Vomit ille cruorem | Et ruit obscurae confringens **c o r n u a** terrae: | 608 Distorquens [Aegides] errore vias, quas callidus arte | Invenit, tento revocans **vestigia filo** | 606 **N o n l a b y r i n t h e i s** Minoia cura latebris | **F l e x e r a t** ancipites tantis anfractibus orbes | (608 errore).

Ecce non solum argumenti, sed etiam verborum consensus. — In certamine autem Thesei cum Minotauro describendo Corippus magis Vergili vestigia sequitur, qui quidem et ipse Catullum aperte imitatus est[1]): e Vergilio enim sumpsit noster verba 'misti generis, biforme, Minoia' (v. Ae. VI 25: mixtumque genus prolisque biformis \|, et 14: Minoia regna \|); etiam vocabulo 'error' Maro usus est v. 27. — Atque hoc ipso verbo 'error' ad tertium poetam deducimur ad quem noster praeter Catullum Vergiliumque loco illo spectavisse videtur. Apud Ovidium enim, qui Met. VIII 152 sqq. candem rem narrat, in nonnullis Catulli[2]) ut videtur vestigiis insistens, plura suo Marte novans,[3]) et v. 167 verba 'errore vias' eodem hexametri loco quo apud Corippum leguntur, et v. 173 verba 'filo est inventa relecto' similia sunt illis 'invenit .. filo', et v. 174 nomen 'Aegides' recurrit. — Habemus igitur exemplum, quo Corippi ratio imitandi mire illustretur: tres trium poetarum clarissimorum quodammodo similes locos uno tempore ita est imitatus, ut quae ei quoque sibi placerent vel idonea viderentur in suum usum transferret.

1) Cf. Ae. VI 20 sq. cum Cat. l. l. 76 sqq., Ae. ib. 27 cum Cat. 115, Ae. 30 cum Cat. 113.

2) Cf. v. 171 'domuit' cum Cat. 110 'domito . . corpore', v. 160 sq. cum Cat. 1[illegible]

3) In quibus clarissima labyrinthi cum Maeandro flumine comparatio v. 162 sqq.

Quoniam autem unum documentum protulimus quo Corippi cum epithalamio Pelei et Thetidos familiaritas quaedam comprobatur, fortasse licebit alium locum ad eundem — praeter alios — fontem reducere. Cf.:

Cat. ib. 12 sq.	Ioh. I 168 sqq.
Quae simulac rostro ventosum **proscidit aequor,** | Tortaque remigio spumis incanuit unda. |	aeratis aequora proris | Proscindunt celeres, sulcantur marmora rostris, | Spumea sub longis immurmurat unda carinis. |

Maximi momenti est dictio 'proscindere aequora', quae apud nullum alium poetam, quantum scio, obviam it nisi apud Vergilium Ge. I 97 ('proscisso .. aequore'), quem locum Corippo ante mentem obversatum esse vix est credibile, cum illic sermo sit de agricola humum sulcante. — At eiusdem Maronis alium vel alios locos noster hic respicere videtur praeter Catullum. Dico Ae. IX 119 sqq.: 'Delphinumque modo demersis aequora rostris [illegible] petunt .. Quot prius aeratae steterunt ad litora prorae | ' et ib. X 212: 'Spumea semifero sub pectore murmurat unda | ' (cf. tamen Ov. Met. XI 567 'ipsisque immurmurat undis | ' [illegible] incerti auctoris ad Oceanum carm. v. 24 (Poet. Lat. min. rec. Baehr. III 24) 'Et sulcante viam rostro submurmurat unda | ' et alios locos).

Dubia exempla haec sunt: Cat. Epith. 78 = Iust. IV 330 'Electi iuvenes' in capite versuum collocata (cf. Ep. 4 = Ae. V 729 = Iust. II 138 'Electi iuvenes'), Ep. 263 sq.: 'Multi raucisonos efflebant cornua bombos | Barbaraque horribili stridebat tibia cantu | ' = Ioh. IV 676 'Proelia raucisono cecinerunt cornua cantu | ' atque VIII 16 [illegible] rauco stridentia cantu | ', quorum similia etiam Ov. Met. VIII 287, Lucr. II 619 = V 1081, [illegible] VIII 2 leguntur; denique ob argumenti similitudinem fortasse comparari possunt Ep. 394 sqq. [illegible] Ioh. III 347 sqq., desunt tamen verborum consensus, nisi quod vox 'letifer' et hic et illic in[illegible]atur (at videtur imitator dictionem 'letifer annus | ' potius e Verg. Ae. III 139 petivisse).

Sed utut de his locis iudicabitur, ad nostram quaestionem priora illa argumenta sufficiunt. Itaque eam disputationem, quam Birtius nuper instituit cum in libro doctissimo quem inscripsit 'Das antike Buchwesen' p. 408 n. de Catulli apud posteros memoria sagaciter disserit, pro nostra parte provexisse nobis videmur. Nam cum Birtius [illegible]mum fere eorum veterum auctorum qui Catullum legissent Sidonium Apollinarem fuisse arbitretur, [illegible]s demonstravimus Corippum, qui quidem toto fere saeculo post Apollinarem fuit, ad unius certe carminis epithalamii locum se applicavisse. Reliqua quoque poemata num legerit integrumque librum Catullianum in manibus habuerit, in medio relinquitur: imitatus certe, quantum scio, nihil usquam est nisi epithalami illos quos tractavi locos. Et hoc carmen conicere licet etiam Corippi temporibus in scholis lectitatum esse ob castitatem et perspicuitatem.

E Vergili bucolicis multos locos Mazzucchellius ad Corippi Ioh. attulit, quorum tamen in numero paucissima sunt imitationis exempla. Pro manifestis testimoniis habenda sunt haec:

ecl. 8, 10[illegible]: rivoque fluenti.	= Ioh. VII 338.
ecl. 10, 42: Hic gelidi (-os) fontes.	= „ II 285.
ib. 64 labores | , 68 sub sidere cancri. | 69 Omnia vincit Amor.	„ VI 271 laborant | 270 sub sidere cancri. | 272 Africus | Omnia exiccat rura.

(Etsi enim clausula 'sub sidere cancri | ' apud alios quoque poetas extat [e. g. apud Manilium, in incerti carm. de ave Phoen. 125], totus locus Corrippeus exemplum redolet Vergilianum illud).

Accedunt documenta imitationis minus certa:

ecl. 1, 68 congestum cespite culmen |	Ioh. II 16 congesto culmine cannas |
ecl. 3, 84 Polio amat nostram, quamvis est rustica, Musam. | Apollin. Sid. 4, 6: Caelum pro terris rustica Musa dedit (sc. Vergilio) |	Ioh. praef. 28: Musa est rustica namque mea | .
ecl. 5, 28 montesque feri	Ioh. IV 40 feris . . de montibus
ecl. 8, 108 Credimus? an . . sibi somnia fingunt? | (cf. Lucr. I 104 sq.) = Auson. epist. 24, 132	Iust. I 57 Haec ne vana putes aut credas somnia fingi | (cf. III 324)

Georgicorum imitatio post Mazzucchellium nullam habet dubitationem. Sed tamen nova studia desideravit, cum ille v. d. gravissimorum ipsorum exemplorum non totum ambitum patefecerit. Quod vero permagnam Corippi cum divino illo opere familiaritatem perspexi, non iam, ut consuevi, caute a certis vestigiis incerta distinguere, sed omnia uno ordine praebere constitui, cum in exemplis eiusmodi, quae per se dubia sint, si de vicinis versibus imitatio ostendatur, aliquantum dubitationis tolli appareat. Quamobrem universa exempla uno conspectu ita exscribam, ut minus certa uncis includam.

Ge. I	Cor.
(18 Adsis, o Tegeaee, favens	Iust. I 301 Aspice, sancte, favens)
(37 tam dira cupido |	Ioh. 295 haec sola cupido |)
(64 Pingue solum	Iust. IV 223 pinguisque soli |)
(79 facilis labor	= Ioh. VI 473)
105 harenae | , 106 fluvium inducit rivosque 108 undam | 114 umorem bibula deducit harena (qui locus ipse confictus est ad exemplar Lucr. II 376 undis | Litoris incurvi bibulam pavit aequor harenam |)	Iust. I 126 undas | 128 Et clausi bibula rivi minuantur harena | , ib. IV 168 undas | Et bibat aut bibulis rivos inducat harenis |
111 ne gravidis procumbat culmus aristis | 114 harena |	ib. 316 arvis | 317 stringeret hordea culmo | 319 gravidam Ioh. II 72 gravidis . . culmis | 73 nutrit perstringens hordea terrae | 79 arvis |
132 rivi, 133 artes, 138 laqueis captare feras et fallere visco |	Ioh. VIII 656 rivi, 655 venator, aves visco qui fallit et arte |
(142 = Ae. V 508 Alta petens	Ioh. VI 605 alta petens)
244 Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis | in morem fluminis . . 249 Aut redit a nobis Aurora . . 250 Nosque ubi . . equis . . adflavit anhelis |	ib. 753 locus . . | Fluminis in morem pelagi quem margine fluctus | Alluit 758 Huc ubi pervenit. . . equus horruit 759 Et pavidus . . redit, tunc naribus adflans |
264 Exacuunt . . vallos furcasque bicornes |	IV 617 furcasque bicornes | Exacuitque
(273 tardi . . aselli |	IV 1135 tardos. . . asellos |)
(377 circumvolitavit hirundo |	VIII 9 hirundo | 10 circumvolitat)
(388 plena . . vocat . . voce |	III 53 plena sic voce locutus |)
394 certis poteris cognoscere signis | IV 253 non dubiis poteris c. s. |	II 433 nullisque modis cognoscere signa | 487 Tunc valuit (cf. IV 168)
I 412 dulcedine laeti | (= IV 55), imbribus actis | dulcis . . revisere nidos | (cf. IV 307 nidum suspendat hirundo |) 416 rerum . . prudentia 420 Vertuntur species animorum, et pectora motus | Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat, | Concipiunt.	II 25 dulcedine Musam | 22 Imbribus 15 dulces suspendere nidos | 20 et ipse suis artatur motibus aër, | Eripitur crebris facies certissima rerum | Imbribus 18 tellus . . | Nube latet

145 densa inter nubila 148 Heu, male tum [illegible]nitis defendet pampinus uvas. | Tam multa . . salit horrida grando | 459 nimbis |	Ae. IX 671 cava nubila . . | 669 quam multa grandinis nimbi | 666 Sternitur omne solum	VIII 516 densior [illegible] nubila nimbos | Grandinis 515 [illegible] alta seges, viridis nec [illegible] uvas | Vindicat ipse suas [illegible] nec . . | Defendit . . 518 Horrida tum, cf. 510 horrida

172 Vidimus . . Aetnam | Flammarumque globos . . volvere	IV 213 video iam Tartara fundo | Flammarumque globos . . volvi |
481 Proluit . . | camposque . ., et Ae. II 277 concretos sanguine crines |	III 140 Proluit . . nostro concretos sanguine campos |
489 Ergo . . paribus concurrere telis | Romanas acies iterum videre Philippi. | Nec fuit indignum superis bis sanguine nostro | Emathiam et latos Haemi pinguescere campos. 504 triumphos | 510 ruptis . . legibus 511 Mars impius	ib. 311 Hunc Membressa suis vidit concurrere campis. (et IV 165 pariter concurrere telis = VIII 17; IV 361 Romanis . . iterum concurrere victis |) III 295 pinguescunt sanguine campi, | 301 triumphos | 308 dirupto foedere 309 non aequo Marte

Et Ge. I 489 sqq. et Ioh. IV 165 agitur de belli civilis pestibus. Tertii libri loco eodem Corippum ad Stat. Silv. V 3 spectasse infra (p. 32) videbimus.

506 non ullus aratro | Dignus honos	Ioh. IV [illegible] nec principis ullus | Vicit honos mentes, VIII 85 [illegible] meritis non ullus honos.
(92 = 124 = II 321 = Hor. c. II 9, 12 Sol 'rapidus' vocatur	= Ioh. III 24.)

Ge. II.	Cor.
11 camposque et flumina late | Curva tenent	= Ioh. [illegible] sq.

[1] 42 Ribb.: Non ego . . opto 41 pelago . . volans dare vela . ., 43 Non, mihi si linguae centum sint oraque centum (cf. III 9 virum volitare per ora)	Ae. VI 625 Non mihi si linguae centum sint oraque centum, | [illegible] nis scelerum comprendere [illegible] | Omnia . . nomina possim. Ov. Met. VIII 533 Non mihi si centum deus ora . . | Ingeniumque capax . . dedisset |	Ioh. I 23 [post lacunam] Oraque per centum producant pectora cantus, | Non mihi sufficerent sensus, nor omne canenti | Ingenium lati volitans per devia mundi |.

106 quam multae zephyro turbentur harenae | Aut ubi . . incidit Eurus |	Ioh. II [illegible] oppositaque polus turbatur harena | . . veluti surgunt . . Euri |
{ 156 Tot congesta manu praeruptis oppida saxis | 537 Impia . . gens }	Ioh. III [illegible] illa manus. ruptis tegitur gens impia saxis |
167 Haec genus acre virum . .	Ioh. II [illegible] Et genus acre viris . .

Iust. IV init. poeta Africanus, cum ad urbem [illegible] principi Iustino digne ornandam ex omnibus vicini silvis ingentem ligni materiem, quo arcus [illegible] aedes pensiles extruerentur, comportatam esse diserte narrat, imitatur Ge. II 207 sqq. (fortasse et Manil. astr. II 773 sqq., qui ipse sine dubio a Vergilio pendet). Cf.:

207 Aut unde iratus silvam devexit arator | Et nemora evertit 209 Antiquasque domos avium 210 Eruit: illae altum nidis petiere relictis |	Iust. IV 15 Robora silvarum tunc plaustra gementia ducunt | 19 ferro succidere silvas | 22 Concisor nemorum 27 per antiquas discurrunt . . silvas | 23 nidis volucres fugere relictis |.

[1]) cf. Zingerl. Ovid. II 70.

Cum vero subsequentibus versibus Maro apes memoret, quibus 'ieiuna . . livosi glarea ruris | Vix humilis casias roremque ministrat' — dicit enim de diversis 'arvorum ingeniis' —, noster non modo ut ex his quoque versibus hauriret adductus est, sed etiam in mentem ei venit cum aliorum Vergili locorum (Ae. VI 707 sqq., XII 587 sqq.) tum Ge. libri quarti, ubi apium sedes mores studia bella elegantissime describuntur. (Cf.:

Ae. VI 707 apes. XII 588 apes; 589 per cerea castra | Discurrunt = 577; Ge. IV 8 = 37 (= II 213) apibus, 108 castris | 11 errans . . campo | 12 herbas | 12 rorem (II 213 roremque) 17 Ore ferunt dulcem . . escam |, 201 Ore legunt (101 Dulcia mella, II 216 Dulcem . . cibum)	Iust. IV 27 discurrunt agmina | More apium . . nova condere castra | 30 per herbosos errant . . campos | roremque madentem | 32 Ore legunt 33 dulcesque lares . . figunt |
21 (cf. 103 sq.) novi . . examina reges | Vere suo, ludetque favis emissa iuventus | 27 Pontibus . . crebris 30 (= 121, II 219) virides 36 liquefacta, 38 = 57 cera | 39 (= 11; 109 al.) Floribus, Ae. VI 708 Floribus insidunt variis, Ge. 42 = 216 latebris |	30 examina 28 quas ver tepidum nova condere castra | Et munire favos iubet 22 crebris securibus (38 cr. ictibus) 19 virides 32 cerasque liquentes | 31 Floribus insidunt variis 24 latebras |
43 larem 44 pumicibus, Ae. XII 587 in pumice	33 lares in pumice figunt | [1]
45 cubilia — ∪ ∪ |, I 447 linquens . . cubile	25 Linquunt 26 cubilia — ∪ |
49 Aut ubi odor caeni aut ubi concava pulsu | Saxa sonant vocisque . . resultat imago |, cf. 71 et vox | Auditur fractos sonitus imitata tubarum |	15 odora cupressus | tonat aerea pulsans | Malleus 16 Curvaque percusso longe sonat ascia ligno |
(II 220 scabie	48 scabredine)
IV 67 more suo sese in cunabula condent | 74 aptantque lacertos 75 (cf. 80) densae	28 More apium . . condere castra | 36 Quaeque suis aptanda locis 27 = 30 Densa
121 Pallentisque hederas 141 tiliae 111 ulmos, II 221 vitibus ulmos |; sed v. Ov. Met. X 91—106, Epist. 5, 47.	22 et pallida buxus | 46 tiliae 12 vitibus ulmi |)

Alio loco, ut hoc simul absolvam, ubi cum apium examine iuventus ad bellum proficiscens comparatur, Cor. ad eosdem locos Verg. se applicat:

IV 21 cum . . ducent examina reges | 22 ludetque favis emissa iuventus. 104 Contemnuntque favos et . . tecta relinquunt | 27 crebris 34 Seu . . alvearia 35 Angustos habeant aditus 68 Sin . . ad pugnam exierint (nam saepe duobus | Regibus incessit . . discordia	Ioh. I 432 Imperat . . agmen producere terris | 430 favis 431 exire 435 festina iuventus | Per cunctos aditus crebris alvearia linquunt | Exitibus 433 Sive parat pugnas adversi concitus ira | Forte ducis
78 Erumpunt portis, 71 aeris rauci, (74 Spiculaque exacuunt), Ae. XII 590 Magnisque acuunt stridoribus iras |	426 Erumpunt . . portis 437 raucisque acuunt stridoribus hostes |
Ge. IV 108 castris; Ae. XII 589 castra |	431 Castra
Ge. 168 Ignavum fucos pecus . . arcent = Ae. I 435	434 fucosve volens arcere malignos |

Versibus Ge. IV 70 sqq. noster etiam Ioh. II 248 sq. usus est hunc in modum:

70 namque morantis | Martius ille aeris rauci canor increpat et . . | sonitus.	Ioh. 248 illos . . morantes | Increpat et rauci sonitu conterritat aeris, |
Cf. ad Ge. IV 85: hos versā fugā . . dare terga subegit | denique ad 167: aut agmine facto |	cf. Ioh. III 242 raptantur signa . . | Versā fugā; Ioh. IV 1024 facto nunc agmine.

---

[1] Quod Ge. ib. 57 'mella . . fingunt \| ' extat, Fogginius dubitavit an etiam Cor. 'fingunt' scripserit. At Corippi 'lares in p. f.' respondent eis quae Verg. ib. 202 de apibus dixit 'aulasque et cerea regna refigunt \| ', quo loco in optimis codd. scriptum est 're figunt'.

Iam pergimus libri Ge. II. imitationes enumerare.

(246 ora | Tristia	Ioh. II 221 Tristia . . ora)
276 collisque supinos | , III 555 collesque supini |	ib. 6 collesque supini |
(314 = Ae. XII 766 foliis oleaster amaris | (cf. Ov. Met. XIII 525 bacis ol. amaris |)	Ioh. VI 573 foliis oleaster amaris |
384 Mollibus in pratis	Ioh. II 278 pratis in mollibus
391 Complentur vallesque cavae saltusque	Ioh. IV 630 Atque cavas valles silvasque . . complens
401 redit . . labor actus in orbem | Atque in se sua per vestigia volvitur annus | (cf. Ov. Met. I 372 flectunt vestigia)	Iust. IV 91 In se volventis vestigia flexerat anni |
471 lustra ferarum | (cf. Claud. VI consul. Hon. praef. 4 Mens. . . ad . . sua lustra redit |)	ib. 24 Horrescunt sua lustra ferae
484 Frigidus obstiterit circum praecordia sanguis |	Ioh. III 36 gelidus praecordia sanguis | Turbat
(490 Felix, qui potuit rerum cognoscere causas [cf. Pers. sat. 3 66 causas cognoscite rerum |]	Ioh. IV 312 causas cupiens cognoscere rerum |)
515 meritosque iuvencos |	Ioh. II 282 Alipedes meritos

Thielmann ('Über Sprache u. Kritik des lat. Apolloniusromans' p. 25) Ge. II 506 'Ut gemma bibat et Sarrano dormiat ostro, | Condit opes alius defossoque incubat auro | ' propter versuum clausulas inter se consonantes (nam vocem 'aurum' ab hominibus rusticis ut 'orum' esse enuntiatam tradit Festus p. 182, 15) ut cum Petron. 83 'praecingitur auro | . . iacet ebrius ostro | ' ita cum Cor. Ioh. IV 498 'ocreas, multo quas vinxerat auro, | . . rubroque includit in ostro | ' comparavit.

Ge. III.	Cor.
50 ad aratra iuvencos	= Ioh. III 328
76 Altius ingreditur et mollia crura reponit |	Iust. III 69 Incipiunt . . mollique reponunt | Crura gradu
88 sonat ungula cornu |	= Ioh. IV 39, VII 442
109 Aëra per vacuum	= Ioh. III 113
222 Versaque in obnixos urguentur cornua . . |	Ioh. VIII ... Venit in obnixum stricto mucrone
236 Signa movet	„ IV 107 Signa movens
(278 auster | . . pluvio contristat frigore caelum, Ae. X 273 Sirius ardor | 275 laevo contristat lumine caelum |	„ II 252 Ungula sidereos contristat pulvere campos |)
(433 Exilit in siccum, et flammantia lumina torquens | [cf. Ae. VII 448 flammea torquens | Lumina] 439 linguis micat ore trisulcis | = Ae. II 475	„ III 95 tunc flammea lumina torquet | Subsiliens ib. 114 Ora madent foedant oculis linguisque trisulcis |)
495 dulces animas (= Ae. III 140) plena ad praesepia reddunt, cf. IV 238 animasque in vulnere ponunt |	Ioh. IV 715 dulces animas, ib. 1123 animas in vulnere reddunt |
517 it tristis arator | Maerentem abiungens . . iuvencum |	Ioh. III 444 flevit . . tristis arator | Disiunctos fugiens hostes rapuisse iuvencos | 452 arbor . . solvitur
523 solvuntur latera	

Ge. IV.	Cor.
(112 de montibus altis | = Ae. X 707	= Ioh. III 252, IV 304)
135 cum . . hiems . . frigore saxa | Rumperet et glacie cursus frenaret aquarum |	Iust. III 281 Rupimus Euphraten, gelidos superavimus amnes | Hibernasque nives, cursus qua frenat aquarum | Frigus
169 fragrantia mella	= ib. 22
174 Illi inter sese = Ae. X 146 XII 720	= Ioh. IV 350
300 spiritus oris | Multa reluctanti obstruitur	Ioh. IV 177 Dum canit . ., conturbans spiritus ora | Obstruit

312 imber, | Erupere [illegible] nervo pulsante sagitta | Ae. XII 284 ferreus [illegible] imber	ib. 716 ferreus imber | Confluit et ner[illegible] vol[illegible] pulsatur harundo |
366 Omnia [illegible] labentia flumina terra | (cf. II 157, Lucr. [illegible] Ov. Met. I 188 sq., sed ad illum Ge. locum [illegible] propter verborum positionem referendus [illegible]	Ioh. VI 194 labentia flumina tantum |
427 [illegible] et cava flumina siccis | Faucibus [illegible] Faucibus .. siccis .., 432 Sternunt se somno diversae in litore phocae |	ib. 370 invenit herbas | Flumina [illegible] temen, siccis [illegible] faucibus ipsos | .. 375 se alii sparsere per arva | ..
[illegible] Eurydicen anima fugiente vocabat |	ib. IV 205 Interea Stutias anima f[illegible]giente dolebat | .

[G]eorgicorum ergo imitatio per Corippi carmina latissime patet estque eiusmodi, ut poeta [non] solum in rebus isdem carmen Vergilianum per seriem versuum sectetur et tectiore illa atque artificiose ratione imitetur, sed etiam dictionum Maronis singularum magnum numerum, saepe sine dubio inconsulto. (nempe versus Vergiliani in [illegible]da memoriae mandati ei in su[illegible]um quasi ac sanguinem inierant), ubi occasio casusque tulit, vel integras vel paululum mutatas repetat.

Eadem haec, quae de imitatione Georgicorum diximus, multo etiam magis cadunt in Aeneida. Hoc non ignorat, quisquis Mazzucchelli ad Cor. Ioh. adnotationes inspexit. Is enim vir doctus, ut ipse ait (p. XLVI editionis Cor[ippi] Bekkerianae), omnes locutiones, ne dicam omnia fere verba Iohannidos cum Vergilio Lucano Claudiano contulit, ut securius incederet in textu purgando, et eandem messem collegit inque notas suas retulit. Nec minus diligenter ad alterum Corippi carmen editores locos Aeneidos contulerunt. Quae cum ita sint, supervacaneum indico totam de Aeneidos imitatione quaestionem hic repetere; satis erit e thensauris nostris manum exemplorum prompsisse, quae Mazzucchelli diligentiam partim effugerunt, partim ab eo non satis exhausta sunt. Comparari possunt:

Ae. I 458 sqq.	et Ioh. I 177 sqq.	Ae. IV 56 sq.	et Ioh. III 84 sq.
„ „ 210—215	„ „ II 282—87	„ „ 56—66	„ „ „ 88 sq.
	„ „ III 166 sqq.	„ „ 119	„ „ I 509
„ „ 218	„ „ „ 154	„ „ 125	„ „ „ 410
„ II 255	„ „ VII 402	„ „ 347, 337 sqq.	„ „ „ 295 sqq.
„ „ 518	„ „ I 379	„ „ 525	„ „ „ 412
„ IV 14	„ „ „ 403	„ „ 582	„ „ „ 166
„ „ 19	„ „ II 240	„ IX 79	„ „ „ 479 sq.

Eos potissimum elegi locos Vergilianos, quos imitator in Ioh. I.—III. respexisse videtur.

Restat, ut de poematis quae sub nomine Maronis feruntur agam. Atque bellam Copae elegiam et lepidum Moreti idyllium perlustranti mihi nulla aut res aut dictio obviam ivit quam cum Corippea componere possem. Neque Catalepton quae dicuntur noster fuit imitator. De Culice dubitans haereo: quanquam veri simile esse existimo hosce locos inter se cohaerere:

Cul. 42 aetherias .. penetrarat in arces | 43 .. lumina carr[illegible] . et Dracont. de Deo II 33, v. posterius.	Iust. IV 342 Spiritus ascendens claram penetraverit arcem | .. ad limina perge | ,

in quibus similia parem versus sedem habere noli praetermittere.

Cul. 197 ictibus ossa ferit, cingum qua tempora crist[illegible]	Ioh. IV 898 ense | 899 truncat qu[illegible] cingitur arcum [cod. T. arcum] | 901 ferit 903 ictum [illegible],

non dubium est, quin Ovidium hic secutus sit Corippus: de qua re v. infra p. 2[illegible].

[illegible] Ciri unus locus extat, quem imitator manifesto expressit. Cf.:

Cir. 1[illegible]3 [illegible]uem nec sua flectere mater | Iratum potuit . . 135 ille etiam . . dormire leones | Et validas [Heynius: rabidas] docuit vires mansuescere tigris | [1], cf. Verg. Ge. II 151: At rabidae tigres absunt et saeva leonum | semina, nec . . anguis |	Ioh. VII 251 nec duras flectere mentes | alius posset . 253 Hic poterat rabidas verbis mansuescere tigres | Atque . . sermone leones | 255 Serpentumque . . venenum.

Auctor carminis Ciris versus Georgicorum in usum suum convertit eorumque et ipse Corippus meminit. — De Cir. 460 = Ioh. I 208 supra p. 3 dictum est.

De Horatiana imitatione disseruit Hertz Anal. ad carm. Hor. V p. 22. Is rectissime indicavit de eis locis Horatianis, quibuscum Bentleius Corippeos comparavit: Iust. I 152 'Rumpe moras, cape dona dei' verisimilius composita sunt ad exemplum Vergilianum (cf. Ae. III 489 'cape dona extrema tuorum'; de dictione 'Rumpe moras' v. Zingerl. Ovid II 106 et Wagner de M. Val. Martiale poetarum . . imitatore p. 11) quam ad Horatianam (c. III 8 27 sq.: 'Dona praesentis cape . . horae). cum versus Corippi et Flacci et verborum collocatione et metro dissentiant. Praeterea Bentleius contulit Iust. I 187 'Vocibus his flexus cessit' cum Hor. c. IV 6.21 sq.: 'Ni tuis flexus (al. victus) Venerisque gratae vocibus'. Corippi versum, inquit Hertzius, 'ad hunc Horati locum spectare posse patet, — num re vera spectet tum demum [illegible]nari poterit, si plura indubitatae imitationis Horatianae apud Cor. exempla prolata fuerint'. Ego potius dicam 'si plura exempla e finitimis et Flacci et Corippi versibus prolata fuerint'. At [illegible] proferri poterunt. — Unum tamen exemplum certissimum Hertzius concedit investigatum esse ab [illegible]ano-Peerlkamp. qui ad Hor. c. I 28, 19 adscripserit Cor. Ioh. IV 1016. Sed nescio quo casu accidit, ut et Peerlkampium et Hertzium fugerent Corippi versus etiam similiores Horatiano: Ioh. ib. 1[illegible] et 1124 sq.

Cf. Hor. c. I 28, 19: Mixta senum ac iuvenum densentur funera (22 obruit)	Ioh. IV 101[illegible] [illegible] senibus densantur (cod. T: densatus) ephebi | 1116 Mistaque per latos densantur funera campos | 11[illegible] [illegible]istique ruunt . . | Nunc senibus iuvenes

Ex eodem carmine Horatiano versus 21 initium 'Me quoque' cum Cor. Anast. 41 'Me quoque' componi non vetarem, si is locus Corippeus in vici[illegible] illorum versuum Iohannidos extaret: nunc vero cum illud exordium per plurimos poetas [illegible]lgatum videam, de fonte Corippi nihil statuerim. At extant in Ioh. IV alii versus illis proximi, qui vocabulis quamvis paucis produnt se ad eiusdem carminis Horatiani exemplar confictos esse.

Hor. c. I 28.	Ioh. IV
1 = 23 . . arenae | 3 Pulveris	1010 . . harenas | 1000 Pulvere
(13 Nervos	1067 nervis [3])
16 calcanda . . via leti	1011 calcatur . . 1012 luto | (limo Bekk. [2])
17 Dant alio	1030 Corpora dant animas
17 Marti	993 Mavors, 1003 = 1004 Marte, 1020 Martem (contra in reliqua huius libri parte [150 versuum], quanquam non deesat occasio, nomen Martis nunquam occurrit)

[1] Cir. 136 et Ioh. 253 inter se consentire commemorat C. Sittl, Archiv. Lexic. Lat. I 518.

[2] Ut falso 'luto' pro 'lūto' diceret, nescio an Corippus fecerit ex exemplo Horatiani illius 'leti' pari versus loco positi.

19 Mixta senum ac iuvenum densentur funera (cf. supra	1016 misti senibus densantur ephebi | (1002 Miscu erant . . | densis telis, 1010 Funera, 1116 Mistique . . densantur funera
20 Saeva	— 1008
21 merces	1056 mercede).

Conicio Corippum ut ex hoc clarissimo in Archytam carmine tantum peteret metro potissimum adductum esse dactylico.[1] — Ad Iust. II 243 'tractis satiat pomaria rivis \|' suo iure iam Dempsterus adscripsit Hor. c. I 7, 13 sq.: 'uda mobilibus pomaria rivis \|'. Eiusdem carminis v. 21—32 cum Ioh. VII 115—132 et propter argumenti aequalitatem (nam hic Iohannes, illic Teucer sociis animos addit) comparandi sunt et ob hasce verborum similitudines:

Hor. c. I 7	Ioh. VII
24 Sic tristes affatus amicos | 26 o socii 27 Nil desperandum Teucro duce	115 tristes 116 bonus affatur 117 viros et talibus infit | 121 En socii 123 Si vivunt socii, nihil est quod
31 viri, nunc vino pellite curas |	quisque 124 Amisisse putet. 125 viros 130 expellite curas |.

Nota hoc quoque carmen Horatianum metro dactylico constare. Sed etiam ad unius certe carminis lyricis versibus compositi locum Corippus alludit. cf.:

Hor. c. IV 2	Anast.
27 apis . . | More . . | carpentis thyma . . 31 . . . rosa parvus | 32 Carmina fingo. | 33 Concines maiore poeta plectro |	3 decerpere poma . . 4 Sed parvus maiora peto

Incertiora sunt duo exempla, quae Mazzucchellius — non, opinor, imitationis comprobandae causa — protulit:

Hor. carminis eiusdem IV 2 v. 5: Monte decurrens velut amnis. Verg. Ae. IX 456 sanguine rivos.	Ioh. III 116 Sanguine Vandalico video decurrere rivos | Montibus
III 15, 16: Nec poti vetulam faece tenus cadi | (est autem finis carminis).	ib. VII 346 Ille cadum potans

Ex epodis satiris epistulis nullum locum Corippus in usum suum transtulisse videtur: an credibile est eum dictionem 'dura fames', quae extat Ioh. IV 1088, e sat. I 2 (v. 6: 'duramque famem'), qua nihil fere sordidius scripsit Flaccus, petivisse?

Tibulli imitationem non multa quidem, sed indubitata exempla testificantur. Cf.:

Tib. I 3, 33: At mihi contingat patrios celebrare penates | Reddereque, Ae. XI 264 versosque penates |	Ioh. III 496 semel versos miseris tunc flere penates | Contigit et . . quaerere terras |
Tib. I 4, 42 Et canis arenti torreat arva siti |	Ioh. VI 271 laborant | Arva siti Zephyrisque calent
II 5, 5 Ipse triumphali devinctus tempora lauro |	Iust. IV 80 Cuncta triumphalis pendentia culmina laurus | Comit

Denique exemplum amplioris ambitus:

Messall. paneg. 113 fecundos 122 fertilis anni | cum Sol caput extulit undis | (cf. 126 undis |) 125 flumina —∪ | 129 votis | 144 celebrans 136 triumphi | 140 Nili	Iust. IV 148 fecundi 151 fertilis anni | 149 cum prata virent, 168 = 172 undas | 171 flumina —∪ | 141 Votaque plura tuis celebret nova Roma triumphis | 165 Fontis Niliaci

[1] Eundem huius carminis Horatiani locum a Maximiano, Boethio, Octaviae auctore imitando expressum esse Kellerus ostendit Epileg. Hor. I p. 99 sq.

Nec studiosius noster Properti elegias in usum suum convertit. Duo tantummodo imitationis novi exempla, sed in quibus inest tanta demonstrandi vis, ut quin unius certe clarissimi carminis Propertiani Corippus haud ignarus fuerit nihil dubii relinquatur. Cf.:

Prop. III 1, 23 sqq.:	Ioh. praefationis distichis elegiacis compositae v. 5 sqq.:
Omnia post obitum fingit maiora vetustas, | Maius ab exequiis nomen in ora venit |. Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces? . . . Hectora ter campos, ter maculasse rotas? | Qualemcunque Parin vix sua nosset humus. | . . Nec non ille tui casus memorator Homerus | Posteritate suum crescere sentit opus. |	Omnia nota facit longaevo littera mundo, | Dum memorat veterum proelia . . ducum. | Quis magnum Aeneam, saevum quis nosset Achillem? | Hectora quis fortem, quis Diomedis equos? | Quis Palamedeas acies, quis nosset Ulixem, | Littera ni priscum commemoraret opus? | Smyrnaeus vates (simul ad Luc. IX 984 'Smyrnaei . . vatis' exemplum; cfr. 13 opus) 14 venturis acta referre viris. |

Non solum res simillima apud utrumque poetam tractatur, sed etiam singulae quaedam notiones dictionesque inter se respondent.[1]) (Eodem loco Corippo etiam Lucani versus ante oculos obversatos esse infra p. 28 videbimus). — Alterum exemplum hoc est:

Prop. ibid. 63 sq.:	Iust. III 119 sq.:
At non ingenio quaesitum nomen ab aevo | Excidet: ingenio stat sine morte decus |.	Ingeniis hominum post mortem vivere fama | Concessum est: clarum servat sua gloria nomen |.

Etsi similes sententiae apud Horatium Ovidium alios inveniuntur (cf. Zingerl, Ovid. I 85. III 14), arctius quoddam inter Properti et Corippi illos locos vinculum extare verborum quadam aequalitate verisimile est. Probabilior vero nexus locorum eo fit, quod eiusdem carminis Propertiani locum Corippo sine dubio exemplo fuisse modo vidimus. Denique illud non praetereundum puto, quod Corippus unam sententiam intra duos versus varia ratione enuntiet, id eum ad elegiae exemplum fecisse videri. — Quod Mazz. ad Ioh. III 337 Properti locum (IV 7, 51) adscripsit, illum versum potius ad Statianum exemplum referendum esse infra p. 3[illegible] videbimus. — Ne autem plura ex elegiis Tibulli et Properti in carminibus conficiendis mutuaretur, obstabat, ni fallor, cum pentametri metrum tum materia.

Easdem ob causas Ovidianarum elegiarum imitatio exigua invenitur: quanquam, ut consentaneum est, eas elegias quae ad genus narrativum propius accedunt velut Epistulas, Fastos Corippus largius in usum suum convertit quam eas quae in rebus amatoriis, propria illa elegiae quasi provincia, versantur. Ex Amoribus unum profero exemplum quo illum usum esse veri sit simile. Cf.:

Am. III 3, 33:	Iust. II 9
Et quisquam pia tura focis imponere curet? |	. . posuit pia tura focis

(cf. Met. XI 577 pia tura = Mart. ep. VIII 8, 3; Ex Ponto II 1, 32 Tura . . imposuisse focis: Iuvenal. V 13, 116 charta pia tura soluta \| Ponimus. — Ceterum Amorum ille v. ipse expressus est ad Vergiliani exemplum Ae. I 48.). Potest ex eadem elegia (v. 29 'Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus \| ') sumpsisse quod dicit Ioh. IV 973 'inflexum curvat fortissimus arcum \| ', quamvis locutio 'arcum curvare' non singularis sit (cf. Ae. III 533, Stat. Ach. I 487, I. eleg. in Maecen. 55.)

[1]) Accedit metri aequalitas.

in Ioh. I 479 'quem tantum fama perennis | Prisca canit' poeta non tam ad Ov. Am. I 10, 62 'Carmina quam tribuent, fama perennis erit | ' vel ib. I 15, 7 'mihi fama perennis | Quaeritur in toto semper ut orbe canar | ' spectavit quam ad Ae. IX 79 'Dicite. Prisca fides facto, sed fama perennis | ', quem locum praeter Ovidium et Corippum anonymus quidam carminis Anthol. Lat. 719, 12 R. auctor imitatus est hunc in modum: 'fides et fama perennis | '. Item Ioh. IV 934 'Extremis .. singultibus ore vocabat | ' ad Valer. Flacc. III 333 '.. singultibus ora | ' potius quam cum Mazz. ad Ov. Am. III 9, 12 'oraque singultu concutiente sonant | ' referendus videtur.

Ex Artis amatoriae carmine unus certe fluxit locus Iust. II 239. Cf.:

Art. am. I 671 aut vomere findite terras |	Iust. l. l. et terram vomere findunt

Adde hosce locos:

Art. am. I 522 virque paterque gregis (cf. Anthol. 623, 1 R. Lanigeri ductor gregis, et ib. 624, 1 Ovium pater)	Ioh. III 160 ductorem patremque gregis
Art. am. III 375 resonat clamoribus aether (spectavisse ipse Ovidius videtur ad Ae. IV 668 resonat magnis plangoribus aether |, et V 228 resonatque fragoribus aether |)	Ioh. VIII 93 saevis resonat clamoribus aether |

Ex Remediorum amoris aut de Medicamine faciei libris desumpta quae crederem, apud nostrum non repperi. Ibidis elegiae in Corippo legendo bis recordatus sum; cf.:

Ib. 127 dedit ipse mihi modo signa futuri | (cf. Apollin. Sigon. 7, 165 signa futuri |	Iust. IV 273 sceptri fuerant ea signa futuri | (cf. etiam ib. I 30 signa futurorum .. bono un |)

(Corippum eodem Iust. IV loco ad Claudiani exemplum se applicare infra [p. 34] docebo).

Ib. 454 Et quatias molli tympana rauca manu | (cf. Iuvenal. II 6, 515 cui rauca cohors, cui tympana cedunt |)	Ioh. VI 154 Tympana rauca rap

Haec indicia ad quandam inter Corippi carmina atque Ibidem rationem statuendam sufficere puto.

E Fastorum libris Cor., etsi eis non tantum debet quantum pro varia rerum illic narratarum multitudine quis expectaverit, nonnulla quin hauserit dubitari nequit. Nam cf.:

Fast. IV 311 Conscia mens 315 ter tollit in aethera palmas | Quicumque aspiciunt, mente carere putant |) Summissoque genu voltus .. | Figit et hos edit crine iacente sonos: | Sequuntur quae Claudia precatur] 325 Dixit et .. 327 Mota dea est	Ioh. VIII 333 conscia pectora 335 gemunt et tensis aethera palmis | Suspiciunt dominique sibi solacia poscunt | . Ipse .. genibusque et corpore flexo .. motus pietate .. Talia voce rogat: [Sequuntur quae Iohannes precatur] 355 Compulsus pietate .. 359 voltu maerente
II 489 nutu tremefactus uterque | Est polus	IV 688 Ad nomen tremuere poli
V 40 silent aliae dictaque mente notant | .	Iust. III 407 devota mente notabo |
V 550 bellica signa	Ioh. VI 77 Bellica signa

Ad duos locos Ovidianos simul respicit Iust. I 123; cf.:

Fast. I 183 nec longa silentia feci |	Met. IX 692 premit vocem digitoque silentia suadet |	Iust. l. l. Ora premens digito, dextraque silentia fecit |,

quibuscum cf. etiam similes inter se locos:

Fast. V 55 fecere silentia cunctae | Calpurni. ecl. 2, 17 fecere silentia montes |	Iust. II 325 dato populi fecere silentia signo | ,

nec non Lucan. I 298 'dextraque silentia iussit | ' et Stat. Theb. V 102 'ense sil. iussit | '. — Ioh. II 15 'Occiduas aditurus aquas' poeta utrum ad Fast. I 314 'occiduas .. subibit aquas | ' an ad Trist. IV 8, 4 'occiduas .. subeatis aquas | ' respexerit, diiudicari non potest.

Nam ne Tristia quidem imitator neglexisse videtur. Exempla sunt:

Trist. I 3, 21 Quocumque aspiceres, luctus gemitusque sonabant | funeris	Ioh. III 356 sonuit non luctus in urbe | Funeris
I 8, 15 Illud amicitiae sanctum ac venerabile nomen |	Iust. III 147 sanctum et venerabile nomen [sc. sapientiae]
III 10, 44 conantes dura coercet hiems [de delphinis]	Iust. III 52 linquere terras | Aspera cogit hiems [de gruibus]
IV 1, 55: Meque tot adversis cumulant, quot litus harenas, | Quotque fretum pisces . . habet, | Vere prius flores, aestu numerabis aristas | . .	Ioh. VI 201 numeres aut aequoris undas | . . aut quantas litus harenas | Alluit aut pelagus pisces . . habet, varius ('varias' Petschenig.) quot gignit campus aristas | Vere novo . .

Quanquam eandem sententiam Ovidius saepius ingeniosissime variatam repetit (e. g. Ex P. II 7, 24 sqq. et IV 15, 6 sqq., Art. am. I 57 sqq., II 517 sqq.[1]), tamen ad illum ipsum Tristium locum — praeter alios — se applicasse et ob insignes verborum consensus et propterea statuo quod nullo reliquorum Nasonis locorum ver commemoratur. — E plurium locorum recordatione etiam v. Ioh. VII 17 manasse videtur; cf.:

Claudian. VI consul. Honor. praef. 2: reddit amica quies |, Trist. V 5, 5 = Valer. Flacc. VIII 238: oblita malorum | Ae. IV 528 corda oblita laborum |	Ioh. VII 17: Noctis amica quies. tunc corda oblita malorum |

Iam vertamur ad libros ex Ponto. Certa exempla censeo haec:

Ex P. III 8, 11 Femina pro lana Cerialia munera frangit |	Ioh. IV 1076 lapisque, | Quo Cererem frangit

(morem feminarum fruges lapidibus conterendi Naso de Getis memorat, Cor. de Gaetulis, Africae gente. cf. Verg. Ae. I 177).

ib. IV 3, 35 humana . . . pendentia filo |	= Ioh. III 338
ib. 4, 41 [ad Pompeium consulem] domum repetes toto comitante senatu |	Iust. IV 213 Egreditur princeps magno comitante senatu |

Quod autem inter hos proximos locos revera nexus quidam intercedit, ad eiusdem elegiae v. 35 'Curia te excipiet patresque e more vocati \|' versum Ioh. VI 236 'proceres de more vocans' referre non dubito. — Recte Mazz. contulit:

ib. IV 7, 9 Ipse vides onerata . . plaustra | Per medias . . aquas	Ioh. VII 236 Plaustra gemunt onerata . . 238 per latos . . campos.

Denique non sine probabilitate

ib. II 3, 75 Latiae facunda linguae |	et Ioh. I 466 Romanae . . facundia linguae |

comparari posse contendo: nam cum multi variorum auctorum versus hexametri in verba 'fac. linguae' exeant (nonnulla exempla congessit Luehrius 'de Statio . . imitatore' p. 50), illi duo peculiarem habent similitudinem adiectivi ad 'linguam' additi.

Quod autem neque e Tristibus neque e libris Ex Ponto Cor. etiam plura mutuo sumpsit, non mirandum est, cum in illis carminibus Ovidius de suis potissimum rebus privatis agat.

Pergimus ad Epistulas seu Heroides. Cf.:

Ep. 3, 63 subito telluris hiatu |	= Ioh. VI 134, 607 VII 175

[1] Alios locos et ex Ovidio et e Catullo ac Vergilio, qui quidem rarius et minus copiose idem argumentum tractaverunt, Zingerlius collegit Ovid. p. 36 sqq.

(alii contra poetae Ovidi verbis ‘telluris hiatu | ’ receptis abiecerunt adiectivum illud ‘subitus’: exempla collegit Zingerl. ‘Zu spät. Dicht.’ p. 80).

Ep. 4, 158 sqq.: fulmina torta manu | . . qui movet axe diem |	Ioh. IV 663 Qui caelum terramque movet, qui fulmina torquet |
Ep. 5, 53 lintea malo |	Ioh. I 318 lintea malis |
„ 9, 5 series . . laborum |	= Iust. I 277.
„ 9, 89 Praevalidae . . manus	Ioh. VI 578 Praevalida . . manu
Ep. 12, 149 studioque videndi |	= Iust. IV 53.
„ 18, 33 noctis amicior hora	Ioh. IV 69 noctis amicae | tenebrae
„ 9, 41 Caesa abies sectaeque trabes. Et classe parata | Caerula ceratas accipit unda rates |	Iust. IV 15 In . . tabulas abies montana secatur | 17 Mille secant . . trabes 50 Tanta nec Inachides secuerunt robora plebes | , Armatas classes ratibus cum mille pararent |

Supra (p. 1) dixi de classe Graecorum Aulide parata in multis carminibus sermonem fieri (e. g. Ovid. Met. XIII 182. Sen. Ag. III 1, Petron. 89, 10 sq., Dracont. Rapt. Hel. 126), tamen Corippi versus ad Ov. Ep. 9, 41 sq. referre ausim, primum quod ad nullum alium locum, quod sciam, propius accedunt, deinde quod aliis eiusdem epistulae partibus noster usus esse videtur. Nam ut in versu proxime antecedenti Iust. IV 42 diceret ‘amictae vitibus ulmi | ’, id inde factum esse nobis fingere licet, quod verborum in eadem epistula occurrentium (v. 47) ‘Non sic appositis vincitur vitibus ulmus | ’ seu lectio seu recordatio memoriam alterius versus Ovidiani excitaret (Met. X 100): ‘Pampineae vites et amictae vitibus ulmi | ’, ad cuius exemplum verba illa effingerentur: nam locus Horatianus similis quidem, sed non par est: epist. I 16, 3 ‘amicta vitibus ulmo | ’. Alios locos ex Ep. 9 petitos modo indicavi. — Dubium exemplum: Ep. 2, 94 = Ioh. IV 311 ‘Oscula pressa’. Denique cf.:

Ep. 7, 29 Mirantur iustique senes trepidaeque puellae |	Verg. Ae. XII 131 Tum studio effusae matres 132 Invalidique senes turris ac tecta . . | Obsedere, alii portis sublimibus adstant	Ioh. VI 65 Conveniunt fessique senes pavidaeque puellae | Visendi studio: stantes per moenia matres |

In exiguis Halieuticon reliquiis nihil inest quod in Corippi carminibus redeat.

Multo magis quam horum omnium librorum lectione Metamorphoseon poeta se imbutum praebet. Sed tamen, ut hoc praemittam inter quindecim Metaphorseon libros ad primum potissimum et ad secundum sese applicavit, ceteros multo minus sectatus est. Quam rem nescio an ita simplicissime explicemus, ut statuamus Corippum hos libros inde a schola maxime memoria tenuisse: nam in scholis primos quosque clarissimorum auctorum libros potissimum tractatos esse et aliis argumentis et hac re constat quod scholia primorum carminum multo uberiora esse solent quam posteriorum. Ac ne illud quidem praetermittendum duco inter Corippi singulos libros in primo ipso Iohannidos longe maximum numerum locorum, ut ad Aeneidos, ita ad Metamorphoseon exempla compositorum inesse, unde satis apparet Corippum, cum initium faceret versuum pangendorum, aliena eaque praeclarissima exempla, quae sequeretur, de industria adscivisse, postea crescente subinde suarum virium fiducia illa subsidia neglegere coepisse.

Iam ipsa imitationis testimonia promenda sunt. Quoque magis eluceat quam multa ac varia poeta e Metamorphoseon carmine hauserit, quod carmen secundum Aeneida maxime fere omnium in usum suum vertit, in exemplis proferendis simili ratione utar, qua Zingerlius in libris supra (p. 2

n. 2) laudatis usus est. — Atque ut a rerum sententiarumque imitatione ordiamur, in mythologicis rebus, quae quidem non saepe a Corippo attinguntur, semel per longiorem versuum seriem vestigiis Nasonis manifesto insistit. Cf.:

Met. II 212 cum frondibus uritur arbor | Materiamque suo praebet seges arida damno | . 215 incendia gentes | In cinerem vertunt. 214 magnae pereunt cum moenibus urbes | Cumque suis . . populis [Sequuntur nomina montium qui tum flagravisse feruntur].	Ioh. I 331 Uritur alma seges . . | Omnis et augescit crescentem frondibus ignem | Arbor, et in cineres sese consumpta resolvit | . Vertuntur miserae . . cum civibus urbes | Cunctaque . . conflagrant moenia . .
227 Tum vero Phaethon cunctis e partibus orbem | Aspicit accensum	Haud aliter Phaethon cunctis e partibus orbis | Non bene concesso succenderat omnia curru | . . raptatus equis, n fulmine summo | Omnipotens genitor, terra miseratus, anhelos | Disiunxisset equos, restinguens ignibus ignem |
234 arbitrio . . raptatur equorum | 304 At pater omnipotens . . 311 fulmen 312 Misit 313 saevis compescuit ignibus ignes | (cf. IV 609 ignibus ignes | [1]), 294 caeli miserere tui.	

Habemus iterum exemplum apertissimum atque aptissimum quod quomodo Corippus alienis bonis uti soleat demonstret. Neque enim in mythologica solum ac vetusta re, cum de mundi curru Phaethontis inflammati incendio dicturus sit, fontem veterem adit — quod non mirum est — sed etiam in eis quibuscum mundi illo tempore statum comparaturus est depingendis ex eodem fonte haud parce haurit. Quodsi hoc exemplum cum illis, de quibus p. 4 breviter diximus, comparaverimus, hoc servilis potius cuiusdam imitandi rationis testimonium dicemus, nam etsi ne hoc quidem loco totos versus integros descripsit Cor., tamen res sententiasque singulas et eodem fere ordine servato et multis isdem similibusve vocibus usus repetiit. Paucissimas dictiones ex aliis Metamorphoseon locis sumptas in eundem locum coegit velut v. 339 sq.: 'anhelos | equos' (= Ioh. VI 22), quocum cf. Met. IV 633[2]), et v. 340 'disiunxisset equos', quod ad Met. XIV 648 'disiunxisse iuvencos' referendum videtur. Contra reliquorum poetarum, qui eandem fabulam attigerunt, rationem non habuisse videtur nisi Lucreti: cf. Lucr. V 397—404.

Rhesum, Thracum illum regem primo statim Troiam adventu interfectum, et permulti alii inde a Catullo poetae Romani commemorant et noster, cum Ioh. I 177—197 Vergili narrationem (Ae. I 469 sqq.) secutus rerum ad Troiam gestarum mentionem facit, nominat Ovidiano usus verbo; cf. enim

Met. XIII 249 petii tentoria Rhesi | Inque suis ipsum castris comitesque peremi	Ioh. I 18. . . Penthesilea suis, Rhesus qua nocte peremptus | .

Ad eundem locum exemplar fortasse Hilasius Anthol. Lat. 627, 9 R.: 'Tunc Diomedis equos uno cum rege peremit'. — Pulcherrime Met. I 264 sqq., ubi Iuppiter genus humanum undis perditurus est, Notus iussu eius immissus depingitur: cuius loci sine dubio Corippo in mentem venit, cum de Somno dicit Ioh. II 456; cf.:

Met. l. l.: madidis Notus evolat alis |	Ioh. l. l.: madidis mox irruit alis |

Scyllam ubi memorat Cor. (Ioh. I 213 sqq.), ut in ipso monstro describendo Ovidi exemplum neglegit, ita in natura loci significanda eum sequitur; cf. enim

[1]) Quem locum imitatus est Manilius quoque Astron. IV 532: 'velut extinctus (Bentl.; codd. 'exutus') Phoebeis ignibus ignis |'.

[2]) Nam Verg. Ge. I 250 et Ae. V 739 verba 'equis . . anhelis' uno versu continentur, contra et Ioh. I 339 sq. et ib. VI 22 sq. et Met. IV 633 sq. in duos distributa sunt. Praeterea vox 'aequoris' communis est Ioh. VI 23 ac Met. IV 634: cf.: 'turbatur anhelis | Aequor . . equis' ac 'Solis anhelis | Aequora subdit equis'.

Met. XIV 6 Navifragumque fretum, gemino quod litore pressum | Ausoniae Siculaeque tenet confinia terrae |	Ioh. I 1 Quanquam hic alternae coeant confinia terrae | Angustoque freto litus turbetur utrumque ..

Eadem fere verba, quibus Ovidius in regia Solis dei describenda usus est, Cor. adhibet ad sedem principis celebrandam: cf.

Met. II 1 Regia Solis erat .. | clara, micante auro flammasque imitante pyropo |	Iust. IV 120 Chrysolithi mireque micant flammasque pyropos | Adflans

E fabula, quam de mundi origine apud Nasonem legimus, noster plura in versus suos transtulit. Velut unum locum Met. I 10—13 partim in Iohannide partim in panegyrico imitatus est, id quod conspicuum fit hac comparatione:

Met. I 10 Nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan | Nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe | Nec circumfuso pendebat in aere tellus | Ponderibus librata suis	Ioh. II 418 .. Cynthia cornu | Iam vacuo, obscurae nec praebens lumina terrae | Aequore mersa fuit .. Iust. III 183 veluti rutilantia caeli | Sidera mensura, numeris et pondere cursus | Perficiunt librata sua.

Haec exempla paullo accuratius contemplemur ut cognoscamus, qua ratione noster liberius imitetur et rem et verbis mutatis. Atque priore illo loco id quod Ovidius de mundo ut iam creato ita nondum perfecto aut ordinato dixit, ipse ad terrae ordinatae per quamlibet noctem statum et quasi vultum describendum adhibet: altero vero loco tantum ab Ovidio discedit, ut sidera, quae ille olim nondum fuisse contendit, caelo nunc decori et splendori esse glorietur. Locutionum denique quantum novaverit, conspectu locorum facile intellegitur.

Iam ad naturae res pervenimus. Et quoniam de sideribus loqui coepimus, cognatam materiam ex eodem fonte desumpsit. Cf.:

Met. I 116 Iuppiter Perque hiemes aestusque et inaequales autumnos Et breve ver spatiis exegit quattuor annum |	Ioh. VII 92 (Deus) Quattuor explicitum volvens successibus annum | .

Hoc autem Ovidiano loco Corippi animus videtur excitatus esse ad memoriam similis loci, ubi de anni temporibus agitur; nam cf.:

Met. II 26 .. aequalibus Horae |	Ioh. VII 93 .. aequalibus horis | .

De amne iter impedienti cf.:

Met. VIII 549 Clausit iter .. Acheloüs 551 undis | (559 unda ! 556 murmure 557 vertice 558 solito dum flumina currant | Limite 561 respondit	Ioh. III 149 Obstruit amnis iter .. | Obicibus clausis 153 unda 144 murmur 149 vertex .. aquarum 146 dum currens 147 placitum si fluctus sisteret. 152 Responsis.

Tam mirum quam manifestum est hoc exemplum imitationis:

Met. II 457 Ut loca laudavit, summas pede contigit undas | Hic quoque laudatis 'procul est' ait 'arbiter omnis. Nuda superfusis tinguamus corpora lymphis.'	Ioh. III 231 Haud procul in le .. spectantes .., | Primus ut infaustas contingens Vandalus undas, | Laudavit cessasse sitim, Ioh. II 9 gelidis infundit corpora lymphis | .

Loci qui ἐκ τοῦ ἀδυνάτου vocantur[1]) conferantur inter se hi:

Met. I 505 sic agna lupum, sic cerva leonem, | Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbae |	Verg. Ae. X 725 surgentem in cornua cervum | ib. XI 721 Accipiter.. | Consequitur.. sublimem in nube columbam |	Ioh. IV 38 .. Ferreat ergo lupum pascens .. agnus, | Et leo iam metuat surgentem in cornua cervum | .. canis leporem damamque pavescat | Et .. accipiter mitem sub nube columbam | :

[1]) Exempla e compluribus poetis collegit Zingerlius 'Ovid.' I 110, III 15.

est imitationis exemplum eiusmodi, ubi poeta rem ab Ovidio mutuetur, verbis autem e Maronis potissimum locis colligat.

Hominem a deo naturae dominum creatum uterque poeta similiter praedicat:

Met. I 84 Pronaque cum spectent animalia cetera terram, | Os homini sublime dedit . . | Iussit et erectos . . tollere vultus | .

Iust. II 21 Produxit pronis animalia cetera membris, . . Solum hominem rectum[1];

Novis in natura rebus deum quendam hominibus voluntatem suam significare veteres putabant: cuius opinionis exemplum plane idem apud Corippum invenitur atque apud Nasonem: cf.:

Met. V 168 Signa tamen manifesta dedit (cf. Apollin. Sid. 7, 165).

Iust. I 366 Signa dedit manifesta deus

His imitationis exemplis adiungantur nonnulla quae non tam argumenti quam dictionis similitudines prae se ferant. Met. V 483 = Ioh. III 394 'sol nimius': Met. II 40 'micantes | Deposuit radios' ac Ioh. II 253 'radiosque micantes | Colligit'. Pares clausulae extant: Met. X 100 = Iust. IV 42 'amictae vitibus ulmi | ' (de quo v. p. 18); Met. I 43 = Ioh. III 178 'subsidere valle(s) | '; Met. XII 412 = Ioh. IV 690 'vertice silvae | '; Met. XIII 427 = Ioh. III 112 'vertice crinem | '; Met. III 507 (= Pers. Sat. I 102) = Ioh. IV 682 'assonat echo | '. Cum Ioh. VII 445 'dirupto carcere ventus | ' componi potest Met. XIV 224 'cohibentem carcere ventos | ', et ad subsequentem etiam utroque loco versum nexus pertinet, cum et in hoc et in illo nomen 'flatus' legatur. Mixtus ex Vergiliani et Ovidiani versus imitatione alius locus videtur: cf.:

Met. II 110 Clara repercusso reddebant (sc. gemmae) lumina Phoebi |

Ae. VIII 22 aquae labris . . lumen | aënis | Sole repercusso aut radiantis imagine lunae |

Ioh. IV 460 Sole repercusso radios in lumina misit | (sc. cassis coruscans), cf. 529 radios et lumina Phoebi | .

Haud raro, ut ceteri poetae, sic noster e rerum natura aliquid elegit, quod cum ea de qua dicturus est re comparet. Nec iniuria Corippi imagines Partschius collaudavit (Herm. IX 293), quod poeta eas quasi e suo pectore et e sua naturae Africanae experientia hausit. Tamen ne in his quidem poeta aut aliorum aut Ovidi exempla omnino neglexit.

Cf. Met. III 68 caput in sua terga retorsit, | 71 ossibus 79 ceu . . amnis | 83 furit ille

Ioh. III 141 vultus in terga retorsit | furor 144 per ossa 145 Sic 146 amnis |

ib. II 321 ut . . de caelo stella sereno |

Iust. III 228 micans ut caelo stella sereno |

ib. I 498 micantes | Sideribus similes oculos, Lucr. I 79 nos exaequat victoria caelo |

ib. IV 247 oculis exaequans sidera caeli | .

Ovidius Met. I 175 sq. magna cum audacia, cuius quidem ipse veniam rogat, locum quendam caeli, quem animo excogitavit, 'Palatia caeli | '[2]) nominat: vice versa Cor. Palatium Romanum, ut splendorem ac magnificentiam eius adumbret, cum caeli Palatio comparat (Iust. III 244).

Et quoniam de similibus apud utrumque poetam imaginibus agimus, hoc loco illud addere liceat formulam quoque quandam audaciae in similitudine excusandae a Corippo adhibitam esse, qualem et apud Ovidium et apud Statium legerat. Cf.:

Met. V 416 quodsi componere magnis | Parva mihi fas est

Stat. Silv. I 5, 61 fas sit componere magnis | Parva

Anast. 15 si fas componere magnis | Parva datur.

---

[1]) Alios similes scriptorum locos collegit Barthius (v. Coripp. ed. Bekker. ad Iust. II 22).

[2]) Eadem versus clausula post Ovidium usi sunt Calpurnius ecl. 4, 141, quem video secutum esse ut Vergili ita Ovidi, et Dracont. de Deo II 197.

Denique exemplum adsero, ubi eis quae Ovidius nulla comparatione dixerat Cor. ad comparandum usus est. Cf.:

Met. VIII 741 = 747 nemus 752 succidere sacrum | Robur 757 ictus | 758 Contremuit gemitumque dedit 766 bipennem | 773 moriens 774 labefacta 775 Ictibus innumeris adductaque funibus arbor | Corruit et multam prostravit pondere silvam |	Ioh. IV 1119 nemus 1118 succidere plantas 1120 congeminant . . ictus 1115 gemitus dant (1124 gemitu) 1119 bipennes | 1121 sic . . dirupit . . castra Iohannes | 1128 Sternit et innumeras morientum lapsa ruina, | 1129 Crinibus adductae . . Maurae | 1125 pondere ma[illegible] |.

Reliqua Metamorphoseon et Corippi carminum communia ad rem bellicam maxime pertinere non est mirum, cum Cor. in maiore carmine bellum Libycum pertractet, Ovidio in veteribus fabulis enarrandis certaminum describendorum haud exigua copia detur.

Met. IV 121 Ut iacuit resupinus humo, cruor emicat alte | (cf. p. 5)	Ioh. VI 726 Saucius ille iacet, . . | . . cruor emicat alte |
V 83 vomit ille cruorem |	= Ioh. IV 61
XII 257 mittit ad [illegible] |, cf. Ae. XII 14 sub Tartara mittam |	Ioh. VII 12[illegible] mittit ad umbras |
II 442 caede [illegible]	= Ioh. VI [illegible]1
III 123 per mutua vulnera	Iust. praef. 1[illegible] Mutua per latos inter se vulnera campos |
VIII 358 Cum [illegible] muros aut plenas milite turres |	Ioh. IV 9 M[illegible] a clausa tuens et celsas milite turres
XIII 212 fossas munimine cingo |	Ioh. II 39 [illegible]gens munimine fossas | III 219 sep[illegible] munimine fossas |
II 133 manifesta [illegible] vestigia cernes |	Iust. III 28 vestigia nulla rotarum
IV 216 reparat[illegible] XI 625 reparasque labori |	Ioh. VI 12[illegible] reparare labores |
[illegible]I 717 falcato [illegible] vulnerat ense | Qua collo est confine caput saxoque [illegible] Deicit	Ioh. IV 89[illegible] [illegible]do . . ense | . . truncat, qua cingitur *artum [c[illegible]d. T: arcum] 903 socioque infixus deicit ictum | (cf. supra p. 12).

Sed etiam apud Ovidium loci non ad certamina aut belli miserias pertinentes, quos Cor. ita in usum suum transtulit, ut bellicum quasi colorem induerint. Cf.:

Met. I 121 [illegible] primum subiere domus. 240 non domus una perire | Digna	Ioh. III 46 Tunc omnes periere domus.
II 306 petit [illegible] arcem |	Ioh. IV 91 petit arduus hasta
XII 428 [illegible] suum complexa maritum |	Ioh. VII 177 corpus complexa mariti. | Dulce mori . .

De classe ad bellum vehenti cf.:

Met. XV 697 [illegible]erat levis aura ratem	Ioh. I 16[illegible] carbasa flabris | Aurae impulsa movent . . 167 flamina . . | Impelluntque rates
XIII 195 lintea ventis |	= Ioh. I 414

Denique his adiungantur loci

Met. III 12 Me duce carpe viam	= Ioh. I 268
VII 192 in [illegible]que intrat amicos |, Apollin. Sid. 5,105 Ac portus intrate meos.	Ioh. I 222 portus intrate quietos |

Saepius Cor. in Iohannem vel in alium ducem sive Romanorum sive Maurorum transfert quae de suis personis Ovidius narrat: cf. clausulas:

Met. VI 685 horridus ira |	= Ioh. II 466, IV 847
XII 582 addidit iras	= Ioh. III 435, IV 1019
II 482 verba precantia flectunt |	= Ioh. VIII 102
II 175 fervoribus iras |	= Ioh. VIII 91.
IX 630 = X 444 discordia mentis |	= Ioh. IV 105;

I 390 placidis . . dictis | Mulcet (qui locus ad Ae. V 464 exemplum effictus videtur)	Ioh. VI 344 placida mulcebat voce cohortes |
I 125 Pectore sollicito	= Ioh. VI 480, cf. II 449
329 luctu miserabilis aegro |	Ioh. VI 56 a longo miserabilis . . luctu |
III 666 = X 402 suspiria ducit |	= Ioh. IV 206
IV 343 = V 592 lacrimis vestigia tinxit (cf. Claudian. in Ruf. II 432 vestigia sanguine tingui |)	= Ioh. I 156
II 49 Paenituit iurasse patrem (extare hunc locum in illa de Phaethonte narratione scito)	Ioh. II 106, IV 206, VIII 137 Paenituit (subsequente infinitivo perf.)

De Iohannis amico si ita legimus Ioh. IV 583: 'Iunctus erat lateri clarus Recinarius', in mentem nobis veniunt quae Ovidius Met. II 448 de Callisto virgine canit: 'nec ut ante solebat \| iuncta deae lateri' (cf. Calpurn. ecl. 7, 39 'lateri qui forte sinistro \| Iunctus erat').

Ad virtutem bellicam hi pertinent loci:

Met. VIII 517 magnos superat virtute dolores |	Ioh. praef. 15 Aeneam superat melior virtute Iohannes |
XI 194 potentior arte	Ioh. VI 655 arte potens

De dicendi vel audiendi ratione similia leguntur:

Met. I 417 nomine dictos |	Ioh. I 305 nomine dicto |
VIII 703 placido . . edidit ore |	= Iust. III 310
XV 497 contigit aures |	Ioh. VI 411 = VIII 95 aures | Contigit
(ib. IX 8 = Ae. II 81 pervenit ad aures |	= Ioh. VII 154.)
I 181 ora indignantia solvit |	= Ioh. VII 538 Indignans . . sic ora resolvit |

Addo nonnulla exempla, quibus in generum illorum nullo locus daretur: Met. XV 836 = Iust. I 248 (III 85) 'sacra (sancta) coniunx'; Met. XII 234 = Iust. praef. 44 'pectora pulsans (-at)'; Met. II 476 = Ioh. IV 757, VI 156 'fronte capilli \| '; Met. II 68 = Ioh. VIII 7 'moderamine certo \| (iusto \|)'; Met. V 241 = Ioh. I 251 'lumina monstri(s) \| '; Met. XII 45 = Ioh. I 117 Iust. I 64 'limina portis (-ae) \| '; Met. XV 632 (cf. Trist. I 5, 35) = Ioh. IV 274 'succurrere rebus \| '; Met. VI 398, XV 220, Ex P. IV 11, 7 = Ioh. VIII 74 'vacuas . . in (ad) auras \| '; Met. III 33 = Ioh. VI 156, Iust. II 76 'igne micant oculi'; Met. I 203 = Ioh. III 354 al. 'Humanum genus'; Met. XIV 235 = Ioh. VII 175 'numero . . comitante'; Met. I 267 = Ioh. VI 83 'fronte . . sedent'; Met. VIII 499 = X 321 'iura parentum \| ' et Ioh. I 146 'parentum \| iura'; Met. VII 818 'tu me reficisque fovesque \| ' et Ioh. I 12 'mundum \| Laeta fovens reficit'; Met. V 153 'atria complent' et Iust. II 85 = III 10 'implebant atria'.

Iam nonnulla vidimus exempla, ubi ita Ovidianos locos in usum suum vertit ut in aliam rem vel in aliam agentem eadem attributa transferret. Eodem pertinent haec: Ioh. II 367 de principe Romanorum dicit: 'ut cunctos salvetque habeatque regatque \| ', quae referenda sunt ad ea quae Ovidius summum deum loquentem facit Met. I 197: 'qui vos [sc. ceteros deos] habeoque regoque \| '. Similiter eadem fere, quae Ovidius Met. II 397 de Phoebo loquitur: 'precibusque minas regaliter addit \| ', praefecto Romano Cor. attribuit, cum dicit Ioh. IV 342 sq.: 'bonitate refovi, saepe minas addens'.

Nulla fere verborum, sed sententiae similitudine conspicua hi loci inter se cohaerent:

Met. II 368 Qui tibi materno quamvis a sanguine iunctus, | mente tamen . . propior fuit	Ioh. IV 511 Ille animo Romanus erat nec sanguine longe | .

Possum multos praeterea Corippi locos indicare qui num e Metamorphoseon versibus originem traxerint dubitari potest: sed sit finis aliquando quaestioni Ovidianae. Hoc unum addo eorum

quos protuli locorum multo maiorem numerum commentatores Corippi effugisse: sane ea est tota fere apud Corippum imitatio Ovidiana, ut in singulis versibus versetur nec per longiorem versuum seriem pateat.

Ex eis poematis quae sub Ovidi nomine olim ferebantur Nucis elegia nec tanto honore plane indigna videtur nec ab Ovidiana aetate longe remota (cf. Wilamowitz. in Commentationibus in honor. Th. Mommseni 390). Eam nostro non ignotam fuisse non multis quidem, sed satis gravibus indiciis probatur. Cf.:

Nuc. 65 Sole licet siccaque siti peritura laborem | (Ov. Met. I 119 siccis aer fervoribus ustus |)	Ioh. VI 356 hinc sicca sitis fervorque famesque | . .
Nuc. 41 tutum carpit inanis iter	Ioh. VII 2 iam tutum carpebat iter

(Eadem dictio in disticho quodam sub Vergili nomine vulgato Anthol. Lat. 261, 2 R. invenitur, cuius tamen Corippum illo loco memorem fuisse minus veri simile est.)

Leviora argumenta:

Nuc. 165 causa pericli |	= Ioh. IV 737
(ib. 169 Nec vitare licet fera vulnera	Ioh. VII 383 venientia vulnera vitant | cf. IV 16)
ib. 182 Sic coeptum perficiatis iter |	Iust. II 66 perfice coepta |

Sapphus epistulam, quae iniuria inter Ovidianas epistulas recepta est, Corippo cognitam fuisse certis argumentis demonstrari nequit. Sed nescio utrum futuri sint quibus haec exempla sufficiant:

Sapph. ep. 137 Antra nemus(que)	= Ioh. VI 42
ib. 19 Atque aliae centum	Iust. I 12 Centum aliae species.

In Grati Cynegeticon reliquiis quod Corippum mutuatum esse dicerem non repperi.

Contra e Manili astronomico carmine tam eleganti quam docto noster nonnulla sua fecit. Cf.:

Manil. I 416 contorquet lumina vultu |	Ioh. I 246 contorquens lumina flammis | (cf. 251 c. l. monstris |)
453 Quae Notia antiqui dixerunt sidera vates | IV 848 ecliptica signa Dixere antiqui (cf. Claud. bell. Gild. 508 Insula. Sardiniam veteres dixere coloni |)	Ioh. I 568 quos nomine portus | . . Caput dixere Vadorum Antiqui nautae
594 per quinque notat signantes tempora fines | . 605 Tempora signantes anni caelumque . . | Quattuor in partes divisum	Iust I 17 Tempora continui signantes quattuor anni | (cf. infra p. 42.)
655 quaecumque vagae tulerint vestigia plantae, | .	Ioh. I 417 primis figens vestigia plantae |
II 348 circulus ambit (cf. Ov. Met. II 516 circulus axem | 517 . . ambit |)	= Ioh. II 127
V 169 Per totum . . . vagas corpus disponere palmas | Ut teneat tantos orbes . . 172 Invigilant curis (si cum Bentleio legimus): somnos industria vincit: Otia per varios exercent dulcia lusus | .	Iust. III 141 causas disponere mundi | 140 Tot latos populos . . 139 Invigilant animi, quibus est pia cura regendi | 138 Sed non in segnes solverunt pectora somnos | :

(cf. Sil. Ital. X 330 Sed mens invigilat curis). Consensus sicut rei ita verborum perspicuus est. — Denique iam p. 9 memoravi Corippum Iust. IV 14 sqq. praeter Vergili Georgica fortasse ad Manili locum II 773 sqq. spectasse; cf. inprimis:

II 777 Pellitur omne loco volucrum genus, omne ferarum | Antiquasque domos et nota cubilia linquunt | .	Iust. IV 23 nidis volucres fugere relictis, | Horrescunt sua lustra ferae dulcesque latebras | Linquunt 26 cubilia, 27 per antiquas . . silvas.

Germanicus, Phaedrus, Seneca, Persius, poetae aetate inter se proximi, diverso carminum genere quantum inter se ipsos tantum a Corippo distant. Neque is illorum sectatorem se praebet: quanquam quin hoc illudve simili modo enuntiaret, fieri non potuit. Cuiusmodi dictiones, quibus ut cum Seneca congrueret casu accidere potuit, sunt hae:

Sen. Herc. fur. 548 L.: Audax ire vias **irremeabiles** | . (cf. Verg. Ae. V 591 irremeabilis error | ; **Auson. Ephem.** Orat. 23 iter aeternae . . remeabile vitae |)	Ioh. IV 144 Non ille periclum, | non mortem metuens iter irremeabile transit | .
ib. 847 magna comitante turba	**ib. 71 turba comitante**
ib. 1064 in melius flectite mentem (cf. Verg. Ge. IV 516 animum flexere)	**ib. 65 sociorum flectere mentes** |
Troad. 178 Tum scissa vallis (cf. Verg. Ae. IX 146 scindere vallum |)	Ioh. III 210 Vallibus et scissis muratus.

Quos locos nexu quodam cohaerere siquis putaverit, ego non repugnem: nam Senecae tragoedias nostro notas fuisse non est cur negetur.

Lucani Pharsaliam Corippo prae ceteris exemplo fuisse in carminibus pangendis iam Mazzucchellius vidit. Hausit vero ille e Lucano sententiarum dictionumque tantum fere, quantum ex Ovidio, ita tamen, ut Lucani exemplum per magnum versuum ambitum plerumque sectaretur, ubicunque similem rem ab illo tractatam esse meminisset. Liceat locos, cum tanta sit multitudo, quam maxime circumcisos afferre.

Luc.:	Cor.:
I 66 Tu satis ad **dandas Romana in carmina vires** | 68 Immensum . . **aperitur opus, quid** | **Impulerit** 71 pondere, 83 Commodat. Verg. Ae. VI 103 non ulla laborum | . . **surgit**	Iust. I 10 Vos mihi pro cunctis dicenda ad carmina Musis | **Sufficitis 13 magni mihi causa laboris | Surgit** . . 15 . tamen . . impellit adire. 14 pondera, 7 praeconia modo. 13 **causa laboris | Surgit**
91 sequetur | 92 omnisque **potestas** | **Impatiens consortis** erit. 94 exempla 95 Fraterno **primi** maduerunt **sanguine** muri 97 commisit 98 Temporis angusti **mansit** concordia **discors** | 99 **ducum** 100 **geminum mare** 109 **Dividitur** ferro regnum 111 **Non** cepit fortuna **duos**, 125 Nec . . ferre potest 120 **aemula virtus** | 124 **secundis** | 125 priorem 126 — — | — ∪ **parem** 127 **quisque** 139 ramos 158 publica **belli** | Semina 161 **secundis** | 162 rapinae |	**Ioh. IV 91 sequitur 88 nescit . . potestas | Aequales** sufferre duos. **Consortis amicum** | 90 **exempla 91 primi 96** proprio . . **sanxit sanguine muros | 88 commissa 98** Despiciens . . **parem discors permansit uterque** | 100 duces 99 **Dividitur geminas inter res publica partes** | 95 Non **potuit portare duos 96 Aemula 91 secundus** | 90 priorem | 98 — ∪ ∪ | **— ∪ parem 100 quisque 93 rami** | **135 respublica belli | 101 secundum | 102 rapinis** | ¹)
206—212 cf. p. 39.	
239 excita iuventus	**= Ioh. I 422**
296 Convocat . . maniplos | Utque . . trepidum . . tumultum | Composuit, vultu dextraque silentia iussit |	Ioh. VIII 180 Convocat . . 181 Consilium 209 Ut fremitus **pressit dextraque silentia iussit** |
368 Libyae sitientis harenas |	= Ioh. III 393
372 Iussa sequi tam posse mihi quam velle necesse est |	**Iust. II 39 Velle tuum fac posse meum**
468 Spargitur 469 fama 471 et . . properantis nuntia belli | Innumeras solvit falsa in praeconia linguas |	Ioh. VI 276 Fama per innumeras spargens praeconia **linguas | . . referens properare Iohannem** |

De vate furenti cf.:

¹) Corippum simul ad Claudiani locum respexisse infra videbimus (p. 34).

Luc. I 597 vittata sacerdos ; 608 admovet aris | fundere Bacchum 610 [illegible] , 611 vulnere largo , 615 sanguine	Luc. V 145 sacerdos 155 laurus 156 Phoebo 162 tripodas	Ioh. III 87 vittata sacerdos | 87 Phoebi tripodas laurusque 89 Funditur . . sanguis . . aris , 92 cultros | 94 rebro . . vulnere (cf. Ver[illegible] II 221 Vulneribus crebris) 91 sanguis
617 raptis quaesivit in extis |		88 raptis . . quaesivit in extis |
619 Viscera	171 Erectis . . comis 172 ancipiti cervice rotat 175 flammas in viscera mergis | 176 frenos 178 miserum . . pectus 181 mundi 210 Prosiluit 212 Torquet 213 Lumina [quanquam v. supra p. 11] 214 rubor igneus inficit ora | 217 Corda . . ut . . flamina 218 Rauca, . . levant suspiria vatem | 222 pectore	95 Erigit . . comas 96 rotat 98 ludunt cervixque comaeque | 90 viscera flammis 92 mersos per viscera cultros | 108 frenos 110 miserum . . mundum 96 Subsiliens 95 lumina torquet | 97 rubor igneus inficit ora 89 latuit . . fibras | 99 praecordia 102 Non aliter 100 Flatibus 99 raucis 101 agitant suspiria pectus | .
619 infecta cruore [illegible] Fibra . . latet		

II 277 = V 40 pars magna senatus |	= Iust. I 16
(III 394 omnia . . | Procumbunt nemora et spoliantur robore [illegible] Nemesian. de aucup. 19 Cum nemus omne [illegible]di spoliatur honore, Claud. Rapt. Pros. II 128 Pratorum spoliatur honos	Iust. III 64 Pratorum spoliatur honos, nemus omne . .
III 395 robore silvae |	Ioh. IV 1117 robora silvae |
448 servat multos Fortuna nocentes |	„ III 203 servat Fortuna nocentes | :

qui loci cum inter se concinant, ad eiusdem tertii libri Pharsaliae versum referendus videtur Corippi versus paullo antecedens, cf.:

19 rumpentes stamina Parcas, | Claud. de VI consul. Hon. 267 diversi stamine fati |	201 adverso rumpuntur stamina fato
IV (5 Memphiticus) 55 tutus in aula | Caesar erat: cum se parva Cleopatra biremi | Corrupto custode Phari laxare catenas | Intulit Emathiis . . tectis | (112 laqueataque tecta), Aen. VIII 25 laquearia tecti |	Iust. III 16 [gemmas] quas Memphitica Caesar produxit ab aula, | Quas supplex Cleopatra dedit, cum vincula fratris | Frangeret et rapto pallens custode veniret 21 laquearia tecti | [Alludit autem Cor. quae Lucanus IV 104 sqq. enarrat.]
(117 flumina fontes | stagna lacusque | iacent, Ov. Met. I 38 fontes et stagna . . lacusque | Fluminaque [illegible] 122 favere secundi | 124 densas in vellera nubes | 129 visoque die	ib. 285 stagna lacus devosque super fontesque iacere | [sc. pontes]) Ioh. I 316 venere secundi | 313 tenuato vellere nubes | 315 alta dies,

De Herculis cum Antaeo certamine:

615 pedibus contingere matrem [illegible] harenas | 618 Colla diu gravibus . . tentata lacertis | 632 Herculeos . . corpore (cf. 622) [illegible] | 635 reparatis anguibus hydram | 641 Antaeus — ᴗ ᴗ — ᴗ |	Ioh. VI 215 terram tangere matrem | 211 Contacta . . harena | 215 Guttura . . premens 210 saepe lacertis | 210 Herculeis . . lacertis | (cf. III 158) reparabat corpus = 210
642 Sponte cadit 645 Ut tandem 652 Non potuit . . vires | 655 Miratrix	212 Sponte cadens 215 ut terram tangere 216 Non potuit, victrix . . mors 217 vires

Et in Lucani versibus paullo posterioribus et in Corippi paullo superioribus gentes Africanae quae ad bellum concurrunt enumerantur:

673 Syrtibus Ammon | 679 Maurus, inops Nasamon, . . Garamante perusto | 681 Mazax | 682 Massylia 684 Afer | 694 fama |	191 Syrtibus — — | 190 (= 179) Ammon | 181 Mauri (195 Maurorum) 188 Mentis inops 198 asper . . Nasamon, . . Garamantidos arvis | 167 Mazax | 180 Massylas 172 Afer | 189 fama

7?1 Numidis a rege secundus |	Ioh. I 61 Parthoque a rege secundus |
?46 = V 141 — ∪∪ — patuere doli	Ioh. IV 25 = VIII 2 — ∪∪ — patuere doli
V 145—218 v. supra p. 26.	

Corippus, cum rebellionem militum auctoritate Iohannis celerrime sedatam narraturus est, tumultus illius in Caesaris exercitu olim exorti reminiscitur (v. ipsius verba Ioh. VIII 149 'ut Caesar medio . . tumultu' e. q. s.) eumque adit fontem poeticum, qui de illa re large fluebat, Lucani Pharsaliam. Cf.:

V 253 tot gentes in bella trahebat . enses | iam murmur . . pectore 256 dubias constringere mentes | 261 Effudere minas 263 animasque effundere viles | paras 285 (= IX 150) civilibus armis | merces | 288 nec fas nec vincula iuris | Hoc . . vetabit. 291 Adde quod ingrato meritorum iudice virtus | Nostra perit. 295 Haec fatus totis discurrere castris | Coeperat infestoque ducem deposcere vultu [sc. miles] | . 297 pietasque fidesque | Destituunt. 300 Quem non ille . . potuit terrere tumultus! 301 Caesar 303 dum desaeviat ira | furores | 316 stetit aggere fultus | 318 Non metuens atque haec ira dictante profatur | [cf. Manil. astr. II 401 tellis . . dictantibus iras | , Boeth. de consol. IV 2. ? Hunc flagellat ira] 319 furebas | , 335 = 339 putatis | 320 Miles 321 fuge, si belli fines placet, 348 si bella 323 Seditio 325 Vadite 331 triumphos | 348 vestra fides 351 ista 357 Iam certe mihi bella geram, discedite castris | Tradite nostra . ., ignavi. signa, Quirites. | 36? tendite colla | 373 Parta quies, poenaque	Ioh. VIII 58 sors saeva trahebat | tot bella 55 enses | 52 iam murmure 53 dubias sua pectora mentes | 77 Sic rupere minas 80 Heu, viles animas . . fundit | 75 paratur 116 civilibus armis | 81 merces. 116 fas . . iusque datum est. 85 Et meritis non ullus honos. 88 diro sic castra tumultu | . . fremunt. 65 Coeperat obliquo ductorem lumine miles | Respiciens. 119 Romana recessit | pietas, 139 pietasque fidesque . 96 quisnam crepitante tumultu | furor? 149 Caesar . . tumultu | potuit terrere 108 saevas . . militis iras | 113 aggere celso | Constitit atque 115 Admonuit metuenda (cf. 59 Non metuis?) [cf. III 380 ira dictante flagella | , I 344 Ira . . dictabat] 115 putabas | Miles acerba furens 117 propera, si bella vetari . . putas 51 Seditio 124 Vadite 64 triumphos | 119 haecne fides? 120 certe iam gentibus istis | Bella geram 123 Vos, ignava manus, nostris discedite castris | 127 densis . . signis | . 137 summittere colla | 159 Facta quies 154 poena.

Habes imitationis exemplum quo aut amplius aut ad tectiorem illam de qua supra dictum est imitandi rationem illustrandam magis idoneum apud Corippum vix reperiri possit. — Tum cf.:

VI 29? munimina valli |	= Ioh. IV 613.
VII 1 Segnior Oceano 2 Lucifiicus Titan 3 Egit equos	Ioh. VI ?55 Oceani . . | Tristior . . | Lucificum Titana . . | . . Solis equos
21? Spesque metusque . . que . . | Attonitique . . fata | Non transmissa	Ioh. III ?54 Spesque metusque . . que . . que | Promissoque . . fatorum munere . . 151 transcurrit.

Lucanus ipse hoc loco Vergili exemplum secutus videtur, cf. Ae. I 217 'Amissos' 218 'Spemque metumque inter' 222 'Fata'. — Simillimae extant adhortationes imperatorum, illic Caesaris hic Carcasani Mauri:

250 O domitor mundi 254 Haec est illa dies, mihi quam 25? Promissam memini, cuius spe movimus arma |	Ioh. VI 551 Indomitae gentes 556 Haec est illa dies, vobis qua . . Ammon | Promisit fatale solum 555 armis (cf. Iust. III 375 sub qua spe sumpserit arma |)
261 patriam 262 Nunc pugnate truces . . | Nulla manus	558 patrias . . laudes . . | Quisque manu pugnate truces.

De armorum sono montibus repercusso cf.:

476 cornu | 477 aethera tendit | 480 resonis clamorem 482 saxa resultant | gemunt rupes, vocesque 485 missile	Ioh. IV 676 cornua 677 tollitur . . clamor 679 consonat, 682 assonat 683 saxa resultant | 681 conturbans vocibus aethram | . . regemunt montana 675 Missile.

Cum describit Corippus, quomodo uxor Iohannis nuntio cladis accepto se gesserit, manifesto respicit ad locum Lucani, ubi Cornelia Lesbi a Pompeio marito infaustum exitum pugnae Pharsaliae comperit. Cf.:

VIII [illegible] Nuntius .. tristis [illegible] [illegible] 58 Obvia nox miserae caelum lucemque tenebris	59 Abstulit atque animam clausit dolor: omnia nervis	Membra relicta labant: riguerunt corda diuque	Spe mortis decepta iacet. 63 famulae 65 frustraque attollere terra	conantur heram: quam pectore Magnus	Ambit et .. refovet complexibus artus |; 86 vix aegra levavit	Membra solo, tales gemitu [illegible] querelas.	106 cunctorum lumina solvit	In lacrimas. Duri flectuntur pectora Magni |. [illegible] Lesbos |.	Ioh. VII 150 Nuntius infelix 151 coniugis 15[illegible] Mox miseranda cadit: caelum terramque tenebris Eripuit cum luce dolor. Tunc mortis imago	Clausa diu [illegible] resolutis lumina nervis	1[illegible]5 stupefacta relinquit	corda calor. 160 famulae dominamque levare ..	Nituntur ... refovent et pectora palmis |; 165 mentem vix fessa recepit	primo luctus sic orsa dolore est.	197 cunctorum lumina salsos	Effundunt fontes, gemitus .. pectora rumpunt |; 196 Cum lacrimis .. gemens.
I 377 Non aries illis, non ulla est machina belli |, VI 37 violenti mach. belli |, X 480 Non aries, non ulla est mach. belli |.	Ioh. II 100 Est aries illis in[illegible]undi machina belli

Usus autem est in his Lucanus clausula Vergiliana: 'quae machina belli? |', quae ipsa fortasse dicta est ad Lucretianae exemplum: 'machina mundi |'.

VIII 663 terga [illegible] et pectora ferro |; 672 Tunc 673 ense rotare	trunco 682 Dum vivunt vultus atque os in murmura pulsant,	singultus animae, Ae. IX 415 singultibus ilia pulsat |, Val. Flacc. III 333 crebris .. singultibus ora		Ioh. IV 922 post terga 92[illegible] per pectora pilo	928 cum 930 Ense rotat 929 detruncat 931 vultus .. ruunt 93[illegible] [illegible] ilia pulsans	Extremis .. singultibus ore vocabat |.
IX 119 casti [illegible]	= Ioh. VIII 166
[illegible]52 zona rubens = (Claud. bell. Gild. 339 cf. de cons. Stil. I 337) ad exemplum Verg. Ge. I 233.	Ioh. VI 339 zona rubens)

Ob sententiae maxime similitudinem componi possunt:

980 O sacer .. vatum labor, omnia fato	Eripis et populis donas mortalibus aevum 981 Smyrnaei .. vatis honores	Venturi me teque legent.	Ioh. praef. 5 Omnia nota facit longaeva littera mundo, 11 Smyrnaeus vates	Venturis generi facta legenda, 14 venturis acta referre viris |. —
X 212 circulus anni		= Iust. I 330
539 mortis honestae		= Ioh. IV 117.

Petroni poematis vel poematiis noster non usus est, ne eis quidem quae tam metro quam argumenti sinceritate ad imitandum invitare potuisse credas. Variorum auctorum Priapea carmina ei usui non fuisse nemo mirabitur.

Calpurni Siculi eclogarum imitatio non constat. Nam quae Corippo cum eo communia sunt, possunt etiam Ovidianae lectioni deberi: cf.:

Calp. 1, 141 Palatia caelo .. Ov. Met. I 176 Palatia caeli		Iust. III 244 Palatia caelum	(v. pag. 21)
Calp. 7, 39 lateri qui forte sinistro	Iunctus erat Ov. Met. II 449 Iuncta deae lateri.	Ioh. IV 583 Iunctus erat lateri (v. pag. 23)

Nemesiani, cuius eclogae per medium aevum Calpurnio adnexae erant, unum exemplum iam p. 26 protuli: nec habeo quod addam. Est autem illud testimonium ex mea sententia satis grave. Liceat versus repetere:

Nemes. de aucup. 19 Cum nemus omne suo . . spoliatur honore, | silvas pete	Iust. III 64 Pratorum spoliatur honos, nemus omne refertum | . . :

exordium versus Corippei e Claudiani, finis e Nemesiani exemplo est.

Poetis epicis alterius partis saeculi primi Valerio Flacco, Silio Italico. Papinio Statio noster minus debet quam quis putaverit: nisi fallor, carmina illorum doctrina ac nominum mythologicorum copia eum ad imitandum non multum allexerunt. Valerianae imitationis exempla haec sunt:

Val. Flacc.:	Cor.:
I 185 Ductor ovans laetusque	Ioh. IV 1047 Ductor ovans laetisque . .
654 turbata . . | Litora 653 unda 654 aequora 655 Emicuit reserata dies (cf. Lucr. I 10 diei . . | Et reserata . . aura favoni |).	ib. VI 22 Oceano reserata dies. | Turbatur . . | Aequor . ., | Aestuat unda tumens

Neque audacior mihi videor hos quoque locos comparans:

ib. 156 Iovis armiger aethra | 160 Raptor . . effugit 157 erigit unguibus agnam | 156 Talia motanti[1])	Verg. Ae. XII 247 Iovis ales in aethra 250 cygnum . . . rapit	Ioh. IV 388 Armiger . . Iovis in aethram | 389 Effugiat . . cygnum . .? 384 agnus | 399 Imperat erecta motaque silentia dextra |
159 fremitus . .; citus 164 Ductor 165 socium 168 cognoscere 172 labores | 173 Quam referam		398 fremunt 400 citi 400 Ductor 407 socii 442 cognoscant 413 labores | 429 Quid . . referam

II 92 miserentque foventque | 21 spernuntque foventque |	Ioh. III 154 servantque foventque | , Iust. IV 197 nutritque fovetque)
165 dolor iraque surgit | (ex exemplo, ut videtur, Vergiliano Ae. XII 494 'adsurgunt irae')	Ioh. IV 2 Surgit . . | dolor
287 urebat luna pruinis. | Huc genitorem altae per opaca silentia noctis . 293 periclis | 308 in moenibus urbis | (285 laboribus. 288 genitorem)	ib. VII 393 urebat praedia flammis. | Ceperat ille suas noctis per opaca latebras | 397 periclum | 395 successit moenibus urbis | (399 labores, 387 laborantem, 386 pater)
428 legitur 432 Threiciis 436 Sigeo litore sedit	Ioh. I 174 legit . . litus 171 Threicias 173 Sigeasque . . per undas | 180 litore magnum |
458 Qualiter 459 frangentem morsu super alta leonem | Terga ferens, coit . . | manus et caeco clamore coloni | 465 coactum | 477 fragor 504 adsultans 509 furiis crudescere pugnae | 533 surgentia colla | Obruit, Verg. Ae. XI 728 Suscitat et stimulis . . incutit iras | , ib. 833 crudescit pugna (cf. VII 788 crudescunt sanguine pugnae |), VII 794 Agmina densentur campis, 796 acies 803 Volsca de gente 817 cuspide	ib. IV 457 saltu sese super ardua terga | Composuit sublimis equi, et 876 Ut leo venantum magno clamore coactus | 878 Aspera terga ciens 879 frangitque viros . . | Congreditur 884 fragor . . resultant | 885 crudescit pugna 930 vertens . . collum | Corruit 886 suscitat iras | 885 crudescit pugna 888 Agmina densantur cunctis [Bekk.: contis, Mazz.: campis], aciesque novantur . | 893 Romulea non gente 901 cuspide
Val. Fl. ib. 502 ardua cervix |	= Ioh. VI 155
III 145 detruncat ◡ — ◡ | 157 transcurrens demetit ense	Ioh. VIII 593 ense metens detruncat ◡ — — | (cf. IV 929 detruncat . . | Ense rotat)
159 festis . . mensis |	IV 427 festae . . mensae |
170 semperque . . memorabile — — |	VIII 508 semperque . . memorabile — — |
176 cristasque rubentes |	= Iust. III 241.
247 per moenia matres |	= Ioh. VI 66.

[1]) sic Baehrensius scripsit pro 'conanti': quae coniectura nescio an quodammodo confirmetur Corippi voce 'mota'.

3?? crebris . . singultibus ora |	Ioh. IV 934 Extremis . . singultibus ore
340 ardenti [illegible]	Iust. II 118 ardenti murice texit |
IV 141 viris . . occurrere contra |	Ioh. VI 748 nec currere contra, | . . viris
532 Bacchi lances	Ioh. III 33 lances lacti . . Iacchi |
534 nova . . gaudia mensae |	Iust. III 134 novissima . . Pocula . ., gaudia mensae, | cf. 86 mensae Gaudia
V 134 annis 137 stimulaverit Ira catervas | 139 furor 141 arma	Ioh. VI 570 annis 566 stimulat Bellona catervas | 565 furores 571 arma
VII 173 animum contingere cura |	ib. 568 Contingunt animos . . tempora belli | .

(Supra [p. 29] iam versus Ioh. VI 66 clausulam ad exemplum Valerianum reduximus). — De aliis locis [illegible] ambigi potest.

Transimus ad Silium Italicum. Cf.:

Sil. I 483 proelia poscens | 485 inquire (cf. Verg. Ae. X 661 'in proelia poscit | ')	Ioh. VI 447 proelia poscens | 451 Inquirens
IV 34 sqq. [Hannibal exercitui urbem Romam ab Alpibus monstrat:] 34 pervia saxa | 36 periclis | 37 nomen | 38 rebus . . secundis | 41 laetis ostentat ad urbem | 44 quietem | 45 prisca 46 beatas | 51 litora classe | Phocaicis . . ab oris | 56 castris |	Ioh. I 357 sqq. [Iohannes suis portum litoris Libyci [illegible] undis monstrat] 357 pervia saxis | 364 pericula 368 nomine 373 secunda 376 monstravit ab undis | [illegible] laetus 411 urbes | , 416 urbi | 365 quieti | 401 [illegible] 390 beato, | 402 beati | 366 in litore classes | . . Libycas . . oras | 406 castra
318 in cornua gyros | 320 arte resolvunt | 317 flexibus orbes | (cf. locum Catullianum p. 6)	ib. IV 600 cornua gyro | arte ligans 607 Flexerat . . anfractibus orbes |
(377 ab ubere natos |	ib. VI 84 sub ubere natos |):
V 83 natorum pignora cedas | (85 proelia — ∪ ∪ | 92 praestantem)	ib. 429 natorum pignora castris | (424 proelia — ∪ | 434 praestare)
VII 1 trepidis Fabius spes unica rebus | ; Verg. Aen. XII 168 spes altera	I 207 Unica Romanis rebus spes altera Petrus |
XV 19 volvebat pectore curas | [1]) 20 per auras |	ib. 48 volvebat pectore curas | 49 in oras | .

Itaque cum Teuffelius (hist. litt. Rom. 317, 4. 320, 5.) Valeri carmina Claudio Mario Victori, Sei Vibio Sequestri nota fuisse memoret, a nobis demonstratum est illos poetas etiam Corippum, qui saeculo post Victoris Sequestrisque (si Teuffelium sequimur) aetatem fuit, nactos esse imitatorem.

Statiana exempla sunt:

Stat. Achill. I:	Cor. Ioh.:
309 variis . . notis palletque rubetque | 311 turbae 312 pudor 313 Ut pater . . ductorque 316 ardescunt animi . . | spectant . . obstantque magistri | 319 brachia ludo 336 fallitque tuentes | , Verg. Ae. V 575 gaudentque tuentes | .	IV 253 maculis . ., pallentque rubentque | 260 variis turbantes vocibus 252 pudor 266 At pater 250 ductor 251 animis in proelia surgunt | 263 iussa spectare magistri | 265 ludentia flamina 264 gaudentque tuentes |

De Gigantomachia cf. hos locos:

ib. 484 Sic cum palantes Phlegraea in castra coirent | . Claud. Rapt. Pros. II 255 cum . . saeviret Phlegra tumultu |	I 451 Sic . . 453 Saeva Giganteo cum staret Phlegra tumultu, |

[1]) ad exemplum Lucani Phars. I 272 'volventem p. c. \|', qua de re v. Zingerl. 'Zu spät. lat. D.' p. 47 sq.

Stat. Ach. 485 Caelicolae iamque . . Gradivus (502 Mavors) in hastam | Surgeret et Libycos Tritonia tolleret angues, | curvaret Delius arcum. | 488 Stabat . . Natura Tonantem | Respiciens: quando ille . . 490 fulmina posceret 485 iamque 493 tumultu | 484 in castra 500 Calydonius heros | 505 abditus oris |	454 Caelicolum turmas. 456 Cuspide qua Mavors . . funderet artus, | Verteret in montes visa quos Gorgone Pallas | Arcitenens 459 . . que Delia telo 453 stare: 451 Iuppiter ille | 455 fulminis 460 Iamque 453 tumultu . 461 = 462 castra 468 Guenfeius heros | 471 proximus oris |
512 praestantior omni |	VII 219 praestantius omni |
566 quamquam omnis in illum | Turba coit 576 et mille per ora laudat |	IV 311 Iamque omnis in illum | Turba coit 323 et mille per amplas |

Ad alterum Achilleidos librum duos locos Corippi dubitans refero, cf.:

Ach. II 7 aura vocat cognataque suadent | Aequora, prospectant . . (40 Thetin)	Ioh. I 130 Navigiumque Thetis suadebat prospera nautis |
ib. 101 laeti munera Bacchi |	Iust. III 87 dulcia Bacchi | Munera.

Nota ex Achilleide sententias locutionesque a Corippo in quartum potissimum Iohannidos librum receptas esse.

Theb. I 512 Progreditur . . 515 dictis parere ministri | accelerant: vario . . tumultu |	Ioh. VIII 162 Ingreditur . . 163 socii dictis parere iubentis | 149 medio . . tumultu |
(619 stupet Inacha pubes [al.: plebes] 621 trabibus 633 urbem |	Iust. IV . . Inachides secuerunt cohorta plebes . . tibus 52 urbi |)
646 Phoebe, . . nubibus 647 Et squalente die (qui locus redolet Ovidianum Met. II 381)	Ioh. VI . . nubila 459 Obscuratque diem squalenti lumine Phoebus | .
III 407 devexo margine ponti | (et Ov. Met. I 26 convexi . . caeli) 408 . . Sol . . rutilam . . | comam	Ioh. IV 162 convexo[1] margine caeli | 160 Sole 161 iubar rutilum
425 Frena . . equis 428 murmure 436 Nubila 437 motis	165 . . 170 frenis 463 murmure 464 nubila . . nota.

Theb. IV 715 sqq. et Ioh. VI 292 sqq. similis res ab utroque poeta similibus verbis describitur. Illic Adrastus cum suis, hic exercitus Iohannis siti confecti fontem quaerunt, sequuntur preces. Elocutionis vero similitudo cognoscitur conspectu hoc:

Theb. IV 715 iussu numinis undas | 723 ardentes . . . artus | 724 siti 726 Faucibus . . aspera, (753 aspera) 727 = 730 sicci 728 Visceribus 729 calidam 732 arvis | impellit Adrastus | Exploratores, si stagna . . restent | 748 quaeri aquas. 736 Ignibus 737 deserta 751 aspice 753 fato 757 fessis 758 pectora reple 764 anhelitus ardens 766 pallor 779 negantis | 780 dulces . . | Solatur lacrimas.	Ioh. VI 355 iussit . . undas . 306 numine 306 ardens | 302 . . | 316 sitisque coartans , 300 siccis faucibus 335 . . 314 viscera 294 calidus 307 flamina . . | Adrastus . . quaes . . in arvis | 303 Ignibus 298 deserta 321 . . 310 fata 327 fessos 316 Pectora . . replens | 301 . . ans , ardens | 324 pallore 338 negatas | 344 mulcebat 345 ceu flumine dulci | .

Deinde cf.:

V 380 Spargimus 385 nimbis | Certat . . sudes fractique molares | missile flammis | 390 Talis 391 Iuppiter . . genus omne ferarum |	Ioh. IV 1028 Spargitur 1041 nimbis | 1034 certat 1028 sudes et fracto monte molares | 1027 missile 1031 flammis | 1039 veluti . . Iuppiter 1041 omne genus
393 gelu, 407 gelidi 393 irae | 395 Ignis . . fulmine 415 concurrere — — |	1043 gelidus 1019 iras | 1039 ignes | 1030 fulminis 1017 concurrere — — |
VIII 71 more ferarum |	= Ioh. VI 419
IX 223 ferro | Colla metens linquit truncos 231 latuerunt pulvere ripae |	Ioh. IV 754 ferro | 753 qua colla metuntur | 752 truncum 746 Pulvere cuncta latent
X 153 cadunt in pectora vultus	ib. 931 vultus in pectora . . | Percussa cervice ruunt

[1]) Scribendum videtur 'convexi'.

Eodem versu Papiniano una cum proximis Cor. usus est Ioh. II 439 — III 11. Cf. enim:

X 146 silvae | 148 umentibus alis | 150 resoluta . . colla | 152 clipeos et saeva remittunt | Pila manu, | 169 cervice . . fessique cadunt in pectora vultus | 157 castris | 159 superbos | 173 cervices . . cursu | 174 ferro | pectora — — | 196 At non . . trepidis eadem sopor otia Grais | Sumebat . . 157 castris | 159 vigilesque | 176 Ventum ad consilii penetrale . . 178 Rerum extrema movens . . | Stant circum . . proceres 181 dolentes |	Ioh. II 163 silvis | = 471. 456 madidis . . alis | 442 colla reponunt | 447 caput . . remittunt | 443 Hi clipeos, pharetras alii cervicibus aptant | 445 . . illis in pectora curvant | 439 castris | 483 superbus | Crinibus 451 cursu 480 ferrum | 485 pectora — — III 1 At duris invicti iactabant pectora curae | Sollicitusque . . nullum . . soporem | Accipit 4 castris | 4 Pervigil 5 Circumque (sic Mazzucchell., codd. 'circumperque') duces . . Consilium . . summis de rebus habebant | 11 dolore |

E Silvis, Papini 'libellis subito natis', noster aperta imitatione 'epicedion in patrem suum' expressit, ubi simillimam rem tractat, Ioh. III 295 sqq. Ecce consensus:

Silv. V 3,24 in gramine campi | 52 trunci | 83 trunco | 38 Vilis honos studiis (cf. Theb. I 191 vilis in omnes | . . casus) 39 pingues sanguine campos | (cf. p. 9) 64 sororum . . | Stamina 70 Invidia 73 Fatorum | Tartara . . subis 79 marito | 92 currere campos | 94 orbe 99 truncare 117 parentum | 137 parentes | 145 . . Victoria 174 canebat | 231 oliva |	Ioh. III 297 per gramina trunci 361 vilis mors omnibus 295 pinguescunt sanguine campi | 337 Invida sunt . . fatorum stamina 322 Iusta tecta subis 357 maritum | 311 concurrere campis | 316 orbis 315 truncabas 365 parentum | 364 parenti | 314 . . Victoria 329 canebat | 325 olivis | .

Eadem clausula legitur

Silv. IV 4, 30 operit pharetras arcumque retendit (cf. Ov. Met. II 419 Exuit . . pharetram lentosque retendit | Arcus).	Ioh. II 276 pensat pharetras arcusque retendit . .

Denique de Silv. I 5, 61 sq. supra p. 21 dictum est. — Quodsi Baehrensius affirmavit (praef. editionis p. XVII) Romanos a poetae (i. e. Statii) temporibus silvas nauci fecisse, Corippus certe quidem tanti fecit, ut imitatione haud indignas iudicaret.

Ac ne Martialis quidem epigrammaton prorsus ignarum se praebet. Cuius rei unum documentum iam v. d. Hertzius Anal. ad carm. Hor. Iust. V 22 n. 2 in medium protulit:

Mart. VIII 36, 11 vertice sidera pulsat |	Iust. III 176 vertice sidera pulsant |

Adde:

Mart. IX 83, 3 debere fatentur | (cf. Ae. XII 794 fateris | Deberi caelo)	Ioh. I 298 debere fatentur |
XII 9, 3 tanto pro munere grates | (cf. X 28, 7, et carm. ad Ocean. 28 pleno pro m. gr. |)	Iust. II 28 tanto pro munere grates |
ib. 52, 1 Antiqui rex magne poli	Iust. II 53 Excelsi regina poli.

Denique nescio an aliqua probandi vis insit his quoque locis inter se collatis:

I 88, 3 Pario nutanti pondera saxo |	Ioh. VIII 459 validoque armorum pondere nutet . .

Nota hos omnes quos e Martiale collegi locos in carminibus metro elegiaco compositis extare.

Iuvenalis Saturarum memoria Corippum legenti mihi non saepe, id quod expectaveram, occurrit, nec tamen omnino desunt vestigia imitationis. Cf.:

Iuv. 1, 18 periturae parcere chartae |	Ioh. II 392 perituris parcere castris |
ib. 79 Si natura negat, facit indignatio versum |	Ioh. praef. 33 Quos natura negat, confert victoria versus |

Hunc proximum Corippi locum cum Iuvenalis exemplo iam A. Riese contulit ad alium versum ex eodem fonte repetendum Anth. Lat. 478, 5 'Quae natura negat, confert industria paucis | ' (sive 'par is | '): cui loco ignoti auctoris cum Corrippeo quoque nexum aliquem esse vox 'confert' arguere videtur. Denique quodammodo cum Corippi versu componi potest is quem Merobaudes confecit c. 1, 9: 'Cui natura dedit, victoria reddidit orbem | '. Iuvenalis exemplum praeter alios (e. g. Claud. 32, 4) etiam metro trochaico imitatus est Dracontius praef. ad gramm. Felic. 10 'Arte sed natura rerum quis negat concordiam, | Hos chelys Musea totos Orpheusque miscuit | '.

Iuv. 2, 46 iunctaeque umbone phalanges |	Ioh. IV 622 iunctas umbone phalanges | (cf. VI 526);

cf. Sil. Ital. IV 353 'iunctis umbonibus umbo | '. — Incerta sunt exempla:

Iuv. 1, 19 decurrere campo | = Stat. Silv. 2, 85, Theb. VII 415;	Ioh. II 241 campo decurrit aperto |

(sed Iuvenalis versu qui antecedit Corippum usum esse videmus).

Iuv. ib. 29 Nec sufferre queat maioris pondera gemmae |	Iust. IV 112 Pondere gemmarum plus gravia (sc. ferculo).

Itaque mihi videor ostendisse Iuvenalis saturarum primae ac secundae a nostro rationem in versibus pangendis habitam esse.

De exiguo poetarum saeculi tertii numero Commodianum in posteriorem occasionem differo. Nemesianum iam ante absolvi, Reposiani apud Corippum imitationem non investigavi.

Relinquitur sequentium saeculorum magna poetarum manus. Quibus cum omnibus legendis ac perscrutandis non vacarem, variis causis commotus hos mihi elegi tractandos: Porfyrium Optatianum, Ausonium, Claudianum, auctores saeculi quarti, Rutilium Namatianum, Merobaudem, Apollinarem Sidonium, Dracontium quinti, Boethium, Maximianum sexti, denique aliquot libros incertorum auctorum et temporum.

Atque Porfyrium Optatianum, mirum illum inter poetas artificem, Corippus, quantum video, nusquam sequitur.

Ad Ausoni carmina duos locos refero, qui numerus exiguus est pro magna libellorum Ausonianorum varietate. Cf.:

Aus. Ephem. Orat. 82 Filius ex vero verus, de lumine lumen |	Iust. IV 301 verusque deus . ., | Natus, non factus, plenum de lumine lumen |
Aus. Idyll. 1, 12 Tu mites legum monitus sacrosque prophetas | . . inspertis. 25 geminum sator Augustorum | , Qui fratrem natumque pio complexus utrumque | Numine, partitur regnum nec dividit unum | .	Iust. I 194 Ante pios oculos mitis versatur imago. | Illa movet mentem penitusque in pectore utroque | Indivisa manens pia numina numine complet | sacro . . .

Agitur utroque loco de dei trinitate. — E ceteris carminibus poetae Burdigalensis aut ex Paulini ad eum epistulis noster nihil sumpsisse videtur.

Contra Claudiani ut poetae epici optimis priorum exemplis innutriti Cor. haud parcus imitator extitit. Vide grandem messem locorum inter se cohaerentium:

Claud. in Olybr. et Prob. 100 emissis rapido velocior Euro | Fertur equis. Strident Zephyri . .	Ioh. IV 19 incita velocius aura | Egreditur . . . | Currit eques
in Ruf. I 22 tolluntur in altum, | Ut lapsu graviore ruant	ib. III 137 quid . . surgit in altum, | Unde cadat rursus? . .
210 fulgentibus illic | Surgunt strata toris . .	Iust. I 112 Illic e stratis consurgens
315 Innectitque moras et	Iust. III 54 Innectuntque moras et

311 celeres clamore ministros |	Ioh. VII 74 (542) celeres mandata (fecere) ministri |
II 51 Urbs [illegible] magnae quae ducitur aemula Romae | Et Chalcedonias contra despectat harenas. | 57 Sed propius lucere faces et rauca sonare | Cornua . . . Aspicit. Hi vigili muros statione tueri |	Ioh. IV 97 Aemula dividitur confusa mente voluntas, | Despiciensque parem discors permansit uterque | 94 Mundus . . | Non potuit portare duos, non maxima rerum | Roma, novos proprio quae sanxit sanguine muros | :

cui magis etiam Cor. hoc loco vestigiis Lucani insistit, ut docui p. 25. Clausulam 'maxima rerum \| ' (v. 95) e Verg. Ae. VII 602 petivit.

ib. 285 Quae non posteritas, quae non mirabitur aetas | ?	Ioh. VI 76 omnis miratur et aetas
51 Hos ubi per varias annis ter mille figuras | Egit Lethaeo purgatos flumine, tandem | Rursus ad humanae revocat primordia formae |	Iust. III 76 Post senium . . . sese iuvenescere mundus | Gaudet et antiquae repetit primordia formae | .
de III. cons. Hon. 3 Festior annus eat cinctusque imitata Gabinos [illegible] Hydaspeis augescat purpura gemmis. | Succedant armis trabeae; (cf. de IV cons. Hon. [illegible] . . habitus et more Gabino | 12 trabeam)	Iust. IV 127 Caesareos augens habitus ritusque [Foggin.: cinctusque] Gabinos; Cuius Hydaspeis radiabat purpura gemmis. | 124 Conscendit . . trabea succinctus avita |
64 discordia mundum |	Ioh. III 377 discordia mundo |
73 Martis rabies	ib. VI 146 rabiem . . Martis
84 Et sacro [illegible] diademate crines |	Iust. [illegible] 38 sanctoque caput diademate cinxit | (cf. 47 ornavit honore)
97 Aeolus . . . cui militat aether | Et coniurati veniunt . . venti	Ioh. I 289 Te venti . . pavent, tibi militat aër | Imperioque tuo . . intonat aether |
106 flammam [illegible] |	ib. III 55 Flamma nocens

Verg. Ae. XI [illegible] vix ea legati: variusque per [illegible] cf. XII 318 media inter . . [illegible] rit . . . turbata fremor: ceu saxa morantur | Cum rapidos [illegible] murmur | Vicinaeque fremunt ripae crepitantibus undis |	Claud. de IV cons. Hon. 72 Per varium gemini scelus erupere tyranni | 65 solito cum murmure 50 mixto turbine 49 gementem | . . Rhodopen 62 ordine [illegible] 52 proelia ripae (72 gemini, 67 [illegible] sonos 87 movere cohortes | (52 proelia) 85 colla paratis |	Ioh. IV 393 Vix ea legatus: media inter verba cucurrit | Perque duces varium . . murmur | Turbine ceu valido . . | Aequora . . gemunt ruptis crepitantia ripis. | . . litora . . | Cuncta fremunt. 397 Congeminat . . unda sonos 404 cohortes | . . movens in proelia mentes | 415 ad bella parantes |.

Eodem loco [illegible] e Valeri Flacci Argonauticis nonnulla hausit. v. p. 29.

Claud. ib. 78 hic [illegible] tuta | 100 Indomitum nihil esse pio tutumve [illegible] (cf. Lucan. III 448 servat multos fortuna nocentes |) 104 Exstruite immanes scopulos . . | Cingite [illegible], vastas opponite silvas | 107 iugis et rupibus [illegible] 110 pervia causae |	Ioh. III 197 tutas . . quaerere terras | 203 Saepe irata [illegible]is servat fortuna nocentes | 205 Desuper ab scopulis . . . 210 cingitur . . 204 Constiterant . . signa iugis silvisque superba | 212 rupibus 210 muratus 218 devia silvae | .

Claudianus de Honorio et Cor. de Iustino consulatum ineuntibus agunt his locis:

ib. 113 pietatis abundans | 118 largitor opum, largitor honorum | 119 in melius [illegible] convertere fata | Hinc . . devoto 127 sacros . . [illegible] 128 te gaudet alumno | 130 nutrix 136 non . . sufficerent 141 Quae . .? 142 quanti . .? 155 fastos [illegible] 167 diadema 176 Sceptra 211 discernere nescit alumnos |	Iust. IV 158 abundans | 178 pietate 134 largitor opum, largitor honorum | 139 melius . . tuum: tua gaudia tecum | Hinc . ., 178 devotos 142 sacro . . | patres | 188 gaudens | ditavit alumnos | 191 Nutrierat 167 nec . . sufficit 161 Quis? 163 quanto . .? 137 fastis | 140 annus | 243 diademate 273 sceptri 202 Discernit teneros . . agnos |.

Tum cf.:

ib. 570 Sic numina Memphis | proferre solet. 585 asperat Indus | Velamenta lapis . . 592 Nereia baca . .	Iust. III 13 gemmis, | 15 Quas viridis Nereus, quas protulit Indica tellus | Et quas Memphitica . . ab aula |
epith. de nupt. Hon. et Mar. 241 nunc ora puellae | Nunc flavam . . miratur . . matrem. | Haec modo crescenti, plenae par altera lunae; | Assurgit ceu forte minor sub matre virenti | Laurus et ingentes ramos . . Promittit iam parva (cf. Verg. Ge. II 18 sq.) 251 Astitit et blande Mariam Cytherea salutat |	Iust. I 72 It. . pulcherrima proles, Luce sua plenam quae possit vincere lunam, | Aequiperans umeris matrem, sic lucida cultu, | 78 Arboris ut matris quae de radice propago | Nascitur et celsis caput erigit ardua ramis | (cf. 83 Felices ramos) 51 Constitit et pronis supplex haec vultibus infit |:

accedunt singulorum vocabulorum consensus: Claud. 252 = Cor. 72 proles \|, Cl. 264 = Cor. 71 aula(m) \|, (Cl. 266 aequant = Cor. 74 Aequiperans). Cl. 270 vincis . . umeros = Cor. 73 sq. vincere . . umeris. Cl. 271 = Cor. 74 matrem, Cl. 2[illegible] pulchrior — — \| = Cor. 72 pulcherrima — — \|, Cl. 278 adorabunt = Cor. 63 adorem, Cl. 281 = Cor. 52 mundo(-i) \|.

277 Consors imperii	ib. I 272 imperii . . consors |
286 Ante fores iam pompa	= Iust. III 6.
de bello Gild. 32 Consul ovans	ib. IV 101 Sol radians et consul ovans
ib. 470 morsu partitur obunco |	Ioh. I 231 morsu perstringit obunco |
(de Mall. Theod. cons. 228 facta rependens |	Iust. [illegible] si dicta rependis |)
in Eutrop. I 66 Haec erat, heu, Ptolemaee, fides? Hoc profuit aetas | . .? 69 Libertas . . perit (cf. Senecae Thyest. 1024)	Ioh. [illegible] Haecine vestra fides?, et VI 701 Haec est vestra fides? sic proelia movimus . . | Ut pereat Romana manus? 703 Fama perit
II 461 Tandem fila tibi neverunt ultima Parcae, | Iam vaga . . aulam | Fama quatit	Ioh. [illegible] ni fata dedissent | ultima rumpere fila | Sic tibi . . | Nuntius . . | Convocat . . gentes = Iust. [illegible] 167.
de cons. Stilich. I 24 Laudibus innumeris	
III 110 pietate remittat | Errorem, 112 patrias clemens exerceat artes |	Ioh. II [illegible] Dum gentes peccant, pietas Romana remittit, 366 clementer agens 377 facta | quae exerces tristia
de bell. Pollent. 69 in astra negatas | Temptarint munire vias	Ioh. [illegible] cursuque negatam | Temptat adire viam
400 nascentia bella repressit |	Ioh. III 45 belli nascentis origo |
(486 defixus lumina terrae |	VIII [illegible] solidam defigens cuspide terram |).

Pariter vel similiter terminantur versus: Claud. b. Poll. 26 = Lucan. III 150 = Cor. Ioh. VII 244, Cl. 270 = Ioh. VI 127 = VII 168, Cl. [illegible] = Ioh. VIII 380 = Iust. I 256, Cl. 469 = Ioh. VI 7, Cl. 636 = Ioh. VII 315; pariter incipiunt Cl. 202 et Ioh. IV 109.

de VI. cons. Hon. praef. 2 reddit amica quies	Ioh. VII [illegible] Noctis amica quies
de v. 4 v. p. 11.	
{ de VI. cons. Hon. 44 Tonantis | 45 Gigantas |, Lucan. I 35 Tonanti | Gigantum |	Ioh. IV 800 Tonantem | Gigantes |)
de VI. cons. Hon. 144 retroque relictos |	Ioh. VI [illegible] retro revertens |, cf. IV 855 retro redit
147 ingentes pectore curas | Volvebat 152 Talia dum secum movet anxius, advolat una |	ib. VI [illegible] Ingentes conturbent pectora curae | [illegible] it tristis et anxius omnis | Miles
267 v. [illegible] 26	
604 Flagrat studiis concordia vulgi | . . captant plausus	Iust. I 295 plausus . . surgunt, . . placuit concordia vulgo |
laus Seren. 26 terrae pelagique labores | Et saevi totidem bellis quot fluctibus anni | Coniugii docuere fidem (de uxore Stilichonis)	Ioh. VII 172 In Libyam duxit pelago terraque secutam, Coniugis arma mei . . | fors saeva (ait uxor Iohannis
66 qui cuncta regas . . | aeque |	IV 566 cuncta regens aequansque . . turmas |
(155 iustos in bella dolores |	Iust. I 228 iustus dolor, 264 iustumque dolorem |)

epith. dict. P[illegible] 38 tenui variabat arundine [illegible]entum [illegible] 40 [illegible] lapsu |	Ioh. IV 577 Quam movet ille, sonat contactu fistula ventis
64 mentisq[illegible] Temperies	Ioh. I 267 al: mente benigna |
de rapt. Pros. I [illegible] Parcae veneris minas orbique ti mentes [illegible] | Admovere manus	Iust. III 277 Quem Persae timuere feri gentibusque minantis | Admovere manus
77 claustra [illegible] Atria . . | Ianitor . . resedit, | 121 sedit 87 [illegible] | [illegible] | 91 gemi[illegible] . . commercia mundo (cf. Mam[illegible] astr. II 382 et IV 296 commercia mundi)	Iust. I 89 claustra 95 Atria 90 Ianitor 113 sedebat | 108 undas | 104 ripae | 111 gemini commercia mundi |
[illegible] aula | curas | 118 pater secum . . volutat | Divers[illegible] cens animos . . | Coniugium 126 pensat | 12[illegible]	82 aulam | 115 curas | 115 Dum loquitur pensatque . . cum coniuge curas, | . . patres . . intrant | 100 = 101 solis
132 [illegible] certat, | Mars clipeo melior [illegible] arcu | (ad Vergili exemplum, cf. Ae. V [illegible] IX 556 sq., X 735) [illegible]	Ioh. IV 541 erat longa praestantior hasta | 543 Hic melior pilo, curvo nec segnior arcu | (cf. VI 653 pilo melior valet . . ille |).
160 pars 208 frenant 238 immensa 242 metallum | 268 vitreis 245 domum	Iust. I 102 pars 128 frenantur 103 Immensum 99 vitrei . . metalli | 97 domus:

simul hoc loco Cor. ad Ae. I 153 sqq. spectavit.

186 cano rota pulvere labens | Sulcatam fecundat humum. Flavescit aristis | Orbita, Surgentes condunt vestigia fruges |	Iust. III 289 Illic volventum vestigia nulla rotarum | [illegible] nec solitos labens dedit orbita sulcos | .
201 Hic sedes augusta deae . . . | pinus obumbrat |	ib. 194 sedes augusta . . 196 cymbius 197 obumbrans .
245 Ipsa . . . | texebat . . . | Hic elementorum seriem [cf. Ov. Epist. 9, 5 seriesque immensa laborum] | sedesque paternas | Insignibat acu	Iust. I 285 Ipsum 276 intextam . . . | series ubi tota laborum | 274 paternis | 278 Insignita fuit 281 Pictor acu:

deinde utroque loco res acu pictae describuntur. [illegible] quae tum sequuntur cf.:

251 In medium 253 Nec color unus erat. Stellas accendit in auro | 254 Ostro . . aquas . . gemmis | 256 credas . . cautibus algam | Et . . inserpere murmur harenis | 258 Addit 265 pingit 270 laborem |	285 in media . . aula | 282 Fecerat et fulvum distare coloribus aurum | 284 sanguis . . ostro | 278 gemmis 282 Omnis ut aspiciens ea corpora vera putaret | 288 Addidit 285 pinxerat 277 laborum | :

describuntur hic et illic picturae acu factae.

de rapt. Pros. II praef. (= c. XXXIV) 30 subacta 39 numerosos deicis artus | Et totiens uno victor ab hoste redis | 41 crescere	Iust. praef. 6 subiecta 8 nec fidere milibus audet | Tot numerosa suis . . | Quis totiens victos numeret . . ? 3 decrescere!

alloquitur alter poeta Herculem, alter Iustinum. Metrum par est.

de rapt. Pros. II 34 Poplite fusa tenus	= Iust. II 116
94 Parthica . . tantis . . cingula gemmis | Regales vinctura sinus	Ioh. IV 496 Cingula . . | Parthica pellis . . gemmis | , et Iust. II 88 pretiosa . . cingula gemmis | 91 membris regalibus
128 Pra[illegible] spoliatur honos . . | hanc mollis amaracus ornat | 136 harundine 144 reponit 204 mentis [illegible] acumen |	Iust. III 64 Pratorum spoliatur honos 66 Exornant . . harundine 69 molli . reponunt | Crura gradu (sed v. p. 11) = Ioh. VI 233, VIII 4.
202 Sanguine frena calent	Ioh. IV 155 sanguine . . | Arma calent
216 = in Olyb. et Prob. cons. 20 sede relicta |	Iust. I 118 in sede relictis ,
249 fundit inanes |	= Ioh. VIII 296
255 v. p. 30.	
314 [Pluto et Proserpina Tartarum intrant] | Dominis intrantibus ingens | Assurgit Phlegethon 321 Limina . . | Reginam castae cinxerunt agmine matres |	Iust. I 202 [Iustinus cum coniuge aulam imperatoriam intrat] Excubiae . . | Imperium felix dominis intrantibus optant | 197 Limen 210 muroque potenti | Cinxerat 215 matris | .

Quos ubi locos inter se vinculo quodam cohaerere tibi persuaseris, de his non aliter iudicabis

290 [illegible] arbor . . opacis | 301 Deposito luxu turbā [illegible] [illegible] 305 famulas 337 artus 34[illegible] aves 355 [illegible] planxere 367 somni |	229 Arbor . . | opacis [illegible] foliis 227 [illegible] famulo[illegible] 225 famulos 246 artus | [illegible] avibus 240 [illegible] plangentibus 242 somno |
III 12[illegible] triste minatur |	= Ioh. [illegible]
[illegible]9 maerentia pectora tundunt |	ib. 300 [illegible] pectore curat |
de ave Phoen. (c. XIX Icep.) 8 ales (sc. phoenix) [illegible]4 bustum 66 redivivus 76 Innumerae comi[illegible] [illegible]tur aves (cf. in Eutr. II praef. 29 Innumeri[illegible] glomerantur eri[illegible] stipatque volantem | Alituum . . cohors. 80 sed regis iter . . adorant |	Iust. I 349 A[illegible] ut exustos cum phoenix innovat artus | A[illegible] busto rediviva suo, concentus in unum | Sta[illegible] avium spectat solem, solisque volucrem [illegible] regem que novum . . salutant |, et III 53 Innumerae glomerantur aves[1])
de hystrice (c. XX Icep.) 34 conamina nisus	Iust. IV 163 conamine nisi |
c. XXII I. 9 valent praecepta magistri |	Ioh. VI 296 = 421 praecepta magistri |.

Agitur Claudiani loco de mulis Gallicis. Similiter Cor. de equis: Ioh. VII 76 'sonipes discurrit ubique \| Ductoris praecepta ferens'.

Magnes (c. XXX I.) 18 Hunc proprias renovat vires	Ioh. VIII 250 [illegible] renovat nostras vires
26 de more sacerdos |	Ioh. VI 101 more sacerdos |

Videmus igitur ne minora quidem Claudiani carmina [illegible] imitatore spreta esse.

Rutili Namatiani imitatio probabilis est his loci[illegible] [illegible]ter se comparatis:

Rut. I 39 agger ense vel igne 45 Oramus veniam (cf. Verg. Ae. I 519 Orantes veniam) |	Ioh. IV 53 aggere 50 igneus ense | 61 Oramus veniam
14[illegible] gentis submittant colla Getae | 143 pacatae dent vectigalia terrae | barbara praeda . . | tibi (= Romae) . . Altricem . . suam fertilis orbis alat | fecundas tibi conferat Africa messes | 152 famulas aptet	Iust. I 280 subiectas . . gentes | 286 colla tyranni (cf. 279) 2[illegible] [illegible]audentem Libyam fruges [illegible] ferentem | 2[illegible] barbaricas . . phalanges | 288 Romam | 290 Altricem imperii libertatisque parentem 294 famuli . . aptant (sc. feretrum |
480 Cum pallent herbae, cum sitit omnis ager |	Ioh. VI 352 cum palluit herbis | Campus et [illegible] agri |
511 Lutea protulerat sudos Aurora iugales |	ib. 445 nigr[illegible] [illegible]rora iugales | Tristior extollens.

Denique cf. locos rei aequalitate inter se cognatos Ru[illegible] [illegible]185 et Iust. III 287.

Eodem quem modo memoravi loco poeta noster M[illegible]robaudis vestigia sequi videtur; cf. quaeso:

Mer. 2, 5 Marmoreos rigat unda lacus . . 8 Gemma veni[illegible] latice[illegible], quae fuit ante latex |	Iust. III 286 In . . morem . . stratae marmore terrae | Cognatos latices laticum concreta tegebant |
ib. [illegible] socia cum coniuge princeps. | Cuius sacra petit pigno[illegible] [illegible] ovans |	ib. 85 laetus [illegible] cum coniuge princeps |
paneg[illegible]. 115 Haud secus olim | Pugnaces Fabii patria pro ge[illegible]te cadebant Et Decius, propero lucem qui fine refudit, | Sed famam sine fine tenet: nam mortis amorem | Pensa[illegible] laudis honor.	Ioh. VIII 506 Hic (sc. Iohannes dux socius Deciis infernas ibat ad [illegible] Felix morte sua. Nomen post illa beatum | Semper erit semperque manet memorabile letum (ubi 'letum' est Petschenigi emendatio certissima pro 'celum').

[1]) Et Cor. [illegible] loco et Claud. utroque loco e Vergilio pendent, cf. Ae. VI 311 sq. et 305 cum Iust. III 50—53.

Quanquam multis poetarum locis Decios commemorari non ignoro, tamen inter locos supra comparatos singularem quandam esse rationem arbitror, quod et hic et illic vir pro patria mortuus cum Deciis (Decio) [illegible]aditur eiusque gloriam aeternam fore Deciorum (Decii) exemplo confirmatur.

Et quoniam ad eos poetas pervenimus, qui a Corippi ipsius temporibus proxime absunt, illud monendum videtur inter illorum atque huius poemata aliquas similitudines intercedere necesse esse. Quo pertinent communis vocabulorum quorundam usus, quae a superiorum temporum auctoribus aut raro aut alio sensu vel alia forma usurpata videmus, et ratio illa per plures versus similes dictiones [illegible]. Sed praeter tales necessitudines, quae pari aetati debentur, ne imitationis quidem testimonia apud Corippum desiderantur, quibus satis elucet quantum ille etiam in subaequalibus poetis operae et studii collocaverit.

Apollinaris quidem Sidoni imitatio intra non multa carmina se continet. Exempla sunt:

Sid. epist. VII 17, 25 Finitis cursus istic vitaeque viaeque |	Ioh. VI 763 Finierat spatium vitaeque viaeque repugnans | 767 cursu
c. 3,1 Quid faceret laetas segetes . . 3 Ad Maecenatis quond[am] [illegible] edita nomen | Hinc, Maro, post audes arma vi[rum]que loqui. | At mihi Petrus erit Maecenas . . 6 fam[a] [illegible] probat, emittit, 11 placet	Ioh. praef. 11 descripsit 12 Aeneam doctus carmine Vergilius. | Meque Iohannis opus docuit describere pugnas | 15 Aeneam superat melior virtute Iohannes | 25 Quid[quid sum[1])] ignarus quondam per rura locutus. . . 38 fama 32 Laudibus emissis sit favor [o]re meo | 39 Si placet
c. 4,6 (cf. p. 33) Caelum pro terris rustica Musa dedit [illegible] 16 Res minor ingenio nobis, sed Caesare maior |	ib. 28 Musa est rustica namque mea | 37 Rustica Romanis dum certat Musa Camenis | 16 Sed non Vergilio carmina digna cano | 22 Incalui gestis frigidus ingenio |

Maxime est probabile Corippum, cum praefationem Iohannidos metro elegiaco componeret, illa Apollinaris carmina, quippe quae et ipsa essent praefationum instar, exemplo sumpsisse.

c. [illegible] Sederat exerto bellatrix pectore Roma 6 | 19 [illegible] de statua, et Verg. Ae. I 491 exertae cingula mammae, | Bellatrix	Iust. I 288 antiquam tendentem brachia Romam | Exerto et nudam gestantem pectore mammam | Altricem imperii de effigie in trabea consulari acu picta.
ib. [illegible] dum perrumpere portas | Obsidione pa[rat] (92 ingens |)	Ioh. VIII 171 concludere gentes | Obsidione parans (170 ingens |)
(ib. 226 nova nupta marito |	III 357 flevit non nupta maritum |
ib. 289 Vel furibunda manus	VIII 90 Contrahitur furibunda manus
[illegible] militat omnis | Caucasus (cf. Claud. de cons. Stil. III 52 cui militat omnis | Gallia)	Iust. II 374 tibi militat omne | Quod gerimus
ib. 577 nostris petimus succurre ruinis | . . aspice [illegible] post nimios poscit te fracta labores |	Ioh. I 302 tantaeque pius succurre ruinae | 301 Aspice, sancte, favens et nostros cerne labores | (cf. p. 8)
(c. 7, 3[illegible] saevum tua pagina regem | Lecta domat (cf. [illegible])	III 404 infausto mandatur pagina cursu |)
ib. 337 Exorare . . 338 sic talibus infit |	I 285 exorans supplex his vocibus infit | :

clausula [illegible] talibus infit \| (cf. Ioh. VII 117) est Vergiliana.

c. 17,15 Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna | Quaeque Sare[pt]ano palmite missa bibas | 9 metallo | 17 Pocula [illegible] . . gemmatis ponentur prandia mensis | 8 Argenti nigri pondera)	Iust. III 87 Bacchi | Munera (100 vina), quae Sarepta ferox, quae Gaza crearat | 97 Falerno | 100 metallo | 97 Pocula (111 adponunt fercula mensis | Pondere gemmarum plus gravia)

Hoc carmen Sidoni est nitidissimum.

[1]) Sic lacunam quae in codice extat explendam statuo.

Draconti poetae Christiani, popularis sui, carminum Cor. non exiguam rationem habuit. Cf.

Satisf. 1 Rex immense, deus, cunctorum conditor . . | 3 Sidera flamma . . quem sol nox luna fatentur, | Auctorem, dominum saecula cuncta probant, | Principio seu fine carens (cf. Med. 69 quam numina cuncta fatentur |)	Ioh. I 286 Omnipotens verbi genitor rerumque creator | . . deus, te cuncta fatentur | Auctorem [illegible] dominum 28[illegible] Principium sine fine
29 Irascente deo	= Ioh. III 457
(37 mala gramina pastus | = Verg. Ae. II 471	= Ioh. VI 357)
58 Et bona mixta malis 59 potens 63 ingenium	VII 25 Hic mala mista bonis 27 potens 29 ingenium
81 Sole perustus	VI 272 Sole perusta
de raptu Hel. 236 veneranda senectus | 238 Egregios comites 241 et omnes | Ut veniant, rex . . iubet properante ministro | .	VII 202 Et forti properante duci veneranda senectus | . . agit populos. 209 Nec non egregius . . Petrus

Deinde cf. de rapt. Hel. 116 sq., 442 sq. cum Ioh. IV 92, I 298 sqq. al.; r. H. 233 cum Ioh. I 404; r. H. 385 cum Ioh. VI 272, VII 370 sq.; r. H. 475 cum Ioh. IV 268, I 296. Denique locos Dracontianos noster suo more cum aliorum poetarum locis mirum in modum consuit. Ut e triplici fonte confluxisse videtur locus Ioh. I 159—1[illegible], cf. Verg. Ae. IX 119 sqq. ac X 2[illegible], Catull. 64. 12 sq. (v. p. 7), Dracont. r. H. 382 sqq.; et qui Cor. in comparatione de leonis cum venatoribus certamine dicit (Ioh. IV 876—884) simul ad Verg. Ae. XI 727 sq., XII 4—8. Drac. r. H. 350—356. Lucan. I 206—212 respexit, nisi egregie fallor.

de Deo II 33 Spiritus immensam penetrans per saecula molem | (cf. p. 12)	Iust. IV [illegible]12 Spiritus ascendens claram penetraverit arcem |
72 famulentur, adorent |	Ioh. IV [illegible] = Iust. II 35 famulantur, adorant |
577 (de Paulo apostolo) gentes . . docens convertit . . | ut . . | Gentiles . . deos . . pellant, | Mars cadat ex animo 582 Vel quicumque dii . . | Credantur nil posse, . . nihil esse probentur. (567—576 de Stephani et Pauli martyriis agitur)	Ioh. VII 97 miseras gentes sua pessima fallant | Numina quae credunt, permittis saepe probare Ipse tuos . . . [alluditur ad martyria]
607 Cum sit ubique deus	Iust. IV 291 Quam sit ubique deus praesens
753 peccata relaxat (cf. 701)	ib. 305 peccata relaxans | .

Cum vero proximis versibus Dracontianis miracula quaedam Christi memorata sint, Cor. sic pergit (306): 'Plurima per populum faciens miracula Christus \| '. Apud ipsum Dracontium vox 'miracula' eadem versus sede III 211 et 224 occurrit.

(780 ascendisse tribunal |	ib. 309 In caelum ascendens)
III 532 factoris imago | 536 natura constructa elementis | 541 famulata tremiscit | 543 gestit servire (Arevalus; codd: 'gessit servile') pavens. quota portio rerum | Nos sumus . .!	Iust. II [illegible] factoris imago | 33 elementa tremiscunt | 35 famulantur (cf. paullo superius) 31 tibi servio 33 [illegible] vent. 30 En ego, parva creaturae pars

Dracontium etiam Orestis tragoediae auctorem fuisse Rossbergius[1]) mihi probavit. Id carmen heroicis versibus compositum noster haud raro respicit; cf.:

Or. 38 Baehr.: Quae aptabat pietatis amor	Ioh. II 138 Hic pietatis amor
133 sacerdos | 136 sacro correpta furore (cf. Ae. IV 697 subitoque accensa furore |) 158 suspiria longa trahebat |	III 87 sacerdos | 91 subito correpta furore | [illegible] plenum . . agitant suspiria pectus |
271 mens ignara futuri |	Iust. IV 267 Mens . . non ignara futuri | ;

[1]) v. Conr. Rossberg, de Dracontio et Orestis tragoediae auctore eorundem poetarum [illegible] imitatoribus. Nordae 1880.

clausulam [illegible] figura 'fatur' iam Maro Ae. IV 508 et Ovidius Met. XV 818 adhibuerant substantivo 'meus' non addito.

304 M[illegible]ribus P[illegible]per: cod. [illegible] 'ventibus'. A: 'mortibus', Baehr.: 'co[illegible]tibus') alte[illegible]s et vitae damna repensant. [illegible] cf. 681 compensat [illegible]mna	Ioh. II [illegible] velut agricola 302 pavitat [illegible] re-pensat. 305 Sic pater alternas pensabat [illegible] curas
[illegible]7 sordida meus regnare [illegible], dux sceptra tenere	Iust. [illegible] 271 Mallet quam regni solium, quam sceptra tener[illegible] (quae clausula saepius apud Cor. occurrit
[illegible] dixit: Di maris et terrae. 359 Vos, precor, adiuvate . . . iuvate 363 et undivagis . . [illegible]ctibus . .	Ioh. III 341 rogat: 312 deus, terrae maris aetheris [illegible] 14 Undivagumque salum . . 349 [illegible]curre [illegible] F[illegible]am[illegible], precor. . . (cf. VII 34 Undivagos latic[illegible]
391 Et natos [illegible] pietate [illegible]	Iust. IV [illegible]00 omnes Nutrierat . . 1[illegible] pietate paterna
402 Pignora natorum [illegible] nutrite nepotes	Ioh. VI [illegible]29 Tradite vestra . . natorum pignora
463 victoria crimen [illegible] et mortem peperit [illegible] bella triumphis (cf. 5[illegible] bella triumphans [illegible] 17[illegible] Nexus	Ioh. VI 581 concede . . post crimina [illegible]tam [illegible] 574 g[illegible]auere Meque tuis, victor, serva post bella triumphis
476 tumulo 500 sepulcro 514 sepulchrum	[illegible]3 Ni[illegible] 576 sepulchro

Argumentum [illegible] illic Dorylas, 'nutritor Orestis' [illegible]anes Agamemnonis evocat ut de Clytaemestra et Aegistho supplicia sumant; hic Maurus quidam [illegible] pugna ab Iohanne petit ut vitae parcat.

854 Inter delici[illegible] [illegible]ulis regalibus aptas Esurit et . . prohibetur tangere [illegible] (858 nullus cibus est, sed imago ciborum	Iust. [illegible] 128 Inter delicias 87 regales epulas 217 Regales mensas epulis onerare) 26 [illegible] fabula mensae [illegible] 106 cibus, 1[illegible]4 genitoris imagine visa [illegible]

E [illegible] carminibus quae libris consolationis philosophicae immixta sunt ne multum hauriret, [illegible] et argumento et metrorum varietate impeditus est. Nec aliud quidquam, quantum video, cum [illegible] commune est nisi clausulae: 'foedera rerum' (Boeth. V 3,1 [cf. IV 6.4] et Ioh. II 36[illegible], sequenti versu et hic et illic 'pacem') [illegible] 'conditor orbis' (Boeth. V 2. 6 al. et Ioh. IV 272 al.).

Maximiani elegias a se lectas esse Corippus duobus locis prodit. Cf. Max. 1. 115 'Dulce mori [illegible]eris' = Ioh. VII 178; Max. 5. 1[illegible] 'sapientia mundum' = Iust. I 56 'sapientia mundi [illegible] aique cf. Max. 1, 153 et Verg. Ae. VI 646 cum Cor. Iust. II 170.)

Restat ut de nonnullis incertorum et auctorum et temporum carminibus agamus. Quo in numero haec sunt carmina, ex quibus Cor. non [illegible] videatur: in Pisonis laudem, Aetna, Homerus, Pervigilium Veneris, Octavia tragoedia.

Inter Consolationem ad Liviam seu Drusi epicedion et Corippi carmina necessitudinem quandam esse hi loci inter se collati testantur:

Consol. 18 in [illegible] barbara terga dedit	Ioh. VI 567 Barbara . . compellens terga
153 per ossa cucurr[illegible]	[illegible] Ioh. III 144 cf. Aen. VI 55 et XII 447
[illegible] pronus equis (cf. Aen. VIII 548 sq.	[illegible] VII 315 Pronus aquas
[illegible] Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis	Iust. I 292 ut propriis funus regale triumphis [illegible] castum in tumulum fatalis duceret hora [illegible] 2[illegible]5
Et [illegible]ulus [illegible] Gaudia 32 dona. 23 donis 74 plus iusto 47 N[illegible] nocuisse ulli et fortunam habuisse nocendi [illegible] Exequiis caruit 171 corpus venerabile frater (de cadavere agitur	[illegible]adia 274 adicit solito plus dona 170 E[illegible] tamen [illegible]nocuo plures voluere nocere . 271 E[illegible]ciis adicit III 28 corpus venerabile vidit (sc. cadaver; cf. [illegible] sanctum et venerabile corpus

Tametsi et apud Apollinarem Sidonium simile quid legimus epist. IV 18, 1: 'Martini corpus totis venerabile terris[1]', tamen ad Consolationis versum Corippum spectasse primum inde eluceat, quod verba 'corpus' et 'venerabile' eodem ordine posuit, deinde quod illo loco, ut statim videbimus, in pluribus versibus vestigiis auctoris inhaerendi institit. Apollinaris contra carmini nihil usquam debere videtur.

179 = 205 Maesta 201 Omnibus idem luctus, par est concordia flendi | Funeris exequiis adsunt ... omnis eques, Omnis adest aetas | 207 Certatim ... subire iuventus (cf. 228)	III 39 Maestaque 57 Omnibus unus amor, ... dolor omnibus unus | et ... flebant 39 funeris ... Omnis in exequias sexus convenit et aetas 37 tolli ... feretrum | Imperat
208 colla dare ... laudasti, Caesar, alumnum |	I 286 colla tyranni | 251 Iustiniane ... linquis alumnos |
225 oculis lacrimarum flumina misit | Vix capit ... alveus altus aquas (ad exemplum Ovidianum, ut Huebnerus Herm. XIII 176 vidit; cf. Am. III 6, 86)	III 44 Funduntur lacrimae ritu nivis: imbre madebant | Vestes, ... natabant | Manantes oculi ... 49 altas
252 Structaque ... pumice tecta subit ... Ov. Met. VIII 562 Pumice ... atria ... Structa subit (cf. Huebn. l. l. 4)	48 tectis ... 59 subeuntes atria templi | sepulcro quod ... ipse ... construxerat auro | 55 cremabant |
258 cremata 260 vultus 241 sublime ferunt	46 vultus 37 tolli sublime feretrum 48 sublimibus 58 Augebat lacrimas
446 immensas fletibus auxit aquas | 443 Sed rigidum ius est et inevitabile mortis |	263 rigidus vigor 265 nulli evitabilis 266 Carnis condicio cunctis mortalibus aequa |.

Hoc conspectu locorum certo demonstratur esse aliquam rationem inter Consolationem et Corippi cum Iohannida tum Panegyrici eas partes, quibus de Iustiniani morte propinquorumque luctu et de funere principis agitur. Quoniam autem ista elegia quo tempore orta sit iamdudum tanta est inter viros doctos dissensio, ut alii eam ab Ovidiana aetate non longe abesse censeant, alii contra, ut Hauptius, non antiquo auctori sed Italo nescio cui homini saeculi quinti decimi originem debere sibi persuaserint, agedum videamus, num nostra opera huic quaestioni aliquid veniat auxilii. Et quandoquidem necessitudo inter Consolationem ac nostri carmina manifesta est, nunc id agitur ut quaeramus, uter poeta alterum imitando expresserit. Quae res quanquam eiusmodi est, ut certis causis et argumentis disceptari nequeat, ad probabilitatem tamen quandam perduci potest. An non illud est absurdum opinari elegiae lugubris auctorem ad epicum Iustinianae aetatis poetae exemplum descendisse, hoc autem consentaneum Corippum in morte atque exequiis narrandis de suo potius fontem adisse, qui talibus potissimum rebus abundaret? Sane ita est, Corippoque, cum versus conderet, Drusi epicedium haud uno loco sive in memoria sive in manibus fuit. Quod si recte statuimus, de Haupti quidem ista coniectura actum, poeta autem ille ignotus quasi antiquitati redditus est.[2]) Cum vero Drusi epicedium etiam cum Senecae consolationibus, Stati silvis, Martialis epigrammatis nexu quodam cohaerere Haupti Adleri Luehri Wagneri opera constet, auctorem autem elegiae Senecae Statio Martiali praecessisse post ea quae Buechelerus (Philol. Kritik 21 sq.) optime disseruit non credibile sit, mihi quidem persuasi Consolationem ad Liviam scriptam ut post Domitiani ita ante Iustiniani tempora ponendam esse.

---

[1]) Omnem illam Ovidi de Acheloo 'amne Acarnanum' narrationem Met. VIII 549—571 secutus est auctor Consolationis, ubi de 'patre Tiberino' dicit, v. 222—257. Praeterea fabulae de Meleagro eodem Nasonis libro narratae, cum tristissima sit, in carmine suo lugubri meminit: cf. Met. VIII 521—538 cum Consol. 219. 227, 251, 261, 261 sq., 273, 254. Huebneri diligentiam hoc fugisse videtur.

[2]) Argumenta Haupti a re grammatica potissimum et metrica petita Adlerus (de P. Ovidii Nasonis quae fertur consolatione ...), L. Mueller (de re metr. p. 50), denique accuratius etiam Huebnerus l. l. redarguerunt.

Elegiarum in Maecenatem imitatio neganda videtur: nam levioris momenti consensus hic est:

El. in Maec. 63 gemmis ornatus et auro | — Iust. II 199 Ornatus gemmis auroque ostroque superbam | .

Nec carminis De ave Phoenice imitationem pro certo affirmem: quanquam aliquo iure comparari possunt hi loci:

Phoen. 4 sed qua sol verno fundit ab axe diem , — Iob. III 397 Iamque ferae gentes Libycum funduntur in axem ,

47 veneranda sacerdos | — VIII 221 veneranda sacerdos |

Inter alia carmina, quae in Anthologia Latina coniuncta exstant, ad Corippi poemata rationem existere minus dubium est. Ex eis carminibus si quod cum Corippo sive in rebus sive in dictionibus sive in utraque consentire docemus, hoc tenendum est manere quaestionem, uter poeta ex altero hauserit. Sed in universum, id quod iam ad Consolationem dixi, Corippum, cum ad magnam versuum molem efficiendam copias undique conduceret, ne istorum quidem poetarum opuscula praevidisse probabilius est quam hos in tot praestantissimorum poetarum priorum exemplis ipsum Corippum in usum suum elegisse. — Iam videamus de singulis.

De balneis .. 121, 3 R.: insani vitans discrimina ponti — Iob. III 95 Iamdudum Troiani vitans discrimina belli | .

Ut antea Corippus hoc poemation imitaretur, inde iam esse divinare nobis licet, quod, cum gaudia mensae augustae, Sidoni ut vidimus secutus exemplum, depingeret, balnearum quoque luxum unaque carminis eius de ea ipsa re compositi recordatus est.

Amplior est carminis De circensibus cuiusdam imitatio, multo etiam amplior quam vidit Barthius (ad Iust. I 317).[1] Cf.:

De circ. .. R. 19 Divinis constant nostra spectacula rebus, | Gratia magna quibus crevit honore deum | . 1 Circus imago poli, formam cui docta vetustas | Condidit et .. . . | 5 Tempora cornipedes referunt elementa colores: | Auriga, ut Phoebus, quattuor apta equos | . 7 .. septa quadrigas | , cf. 15 gyris claudunt certamina palmae. | 11 Metarum tendunt circumdare cursibus orbes. | Namque axes gemini . . 9 ... ubi panduntur fundumque repagula currus | 17 dat ... solique quadriga | (cf. 7 septa quadrigas |). — Iust. I 314 Solis honore novi grati spectacula circi | ... Antiqui sanxere patres, qui quattuor esse | Solis equos .. putabant | Tempora continui signantes quattuor anni, | (cf. p. 2.) In quorum speciem signis numerisque modisque. | Aurigas totidem, totidem posuere colores. | 1) 330 circus . . | Clauditur in teretem longis anfractibus orbem | Amplectens geminas aequo discrimine metas | Et spatium mediae, qua se via pandit, harenae | primas duxisse quadrigas.

Argumentum utriusque loci plane idem: comparatio elegans, qua circus rotundus cum caeli orbe, totus ludus circensis cum solis motu, alia deinceps inter se componuntur; verborum consensus conspectu ipso locorum elucent. Quodsi quaeritur, uter poeta alterius imitator sit, Corippi versus, ni fallor, imitationis signa prae se ferunt haec: primum singularum quarundam sententiarum supra modum amplificationem (vide v. 318 et vv. 320—327 a me supra omissos, quibus colorum comparatio continetur), deinde obscuritatem quandam cum totius similitudinis tum v. 319, ubi poeta, cum unum sine dubio Phoebum intellegat, 'aurigas' dicit: in epigrammate contra omnia tam elegantia sunt et perfecta, ut primo post Chr. n. saeculo exeunte vel non multo post ortum id esse haud temere conicere possis.

---

[1] Versus qui sequuntur, ad Aeneidem maxime effecti sunt, cf. Ae. II 39, VI 204—206. XI 772.

Ecce totum fere poeseos Latinae hortum peragrantes undique flores a Corippo decerptos vidimus. Atque ut summam quaestionis faciam, epicum poetam ad epicorum potissimum exempla se applicare consentaneum est. Primo igitur loco noster Vergili Aeneidem et Georgica, Ovidi Metamorphoses (inprimis libros I et II), Lucani Pharsaliam (inpr. libr. I, IV, V, VII), Claudiani omnia fere carmina maiora (inpr. 'de raptu Proserpinae' I et II, 'de IV consul. Honorii') nec non minora aliquot in usum suum convertit, ita tamen, ut e Metamorphoseon carmine singulas maxime dictiones deliberet, reliquorum vero exemplum etiam per longiorem versuum seriem sequeretur. Praeterea hos potissimum alios epicos et in singulis versibus et per amplioris ambitus locos respexit: Lucretium (inpr. libr. I, II, V), Valerium Flaccum (inpr. libr. I et II), Statium (inpr. Achill. I, Theb. IV, V, X nec non Silvas), Dracontium (inpr. 'de Deo' II, 'de raptu Helenae', Satisfactionem, Orestis tragoediam). At non multum Corippus Ennio, cuius versus nonnullos apud Ciceronem legisse videtur, nec ipsi Ciceroni Arateorum auctori debet; Catulli epithalamium Thetidos et Pelei cognovit; ad Maronis eclogas raro, ad ignoti Cirin uno certe loco spectat; de Culicis imitatione dubitandum est; e Manili et e Sili tot versibus non large hausit. — Elegiaca Tibulli ac Properti carmina non multum respexit; e Nasonis Epistulis, Fastorum, Tristium, Ex Ponto libris plura quam ex Amoribus, Arte amatoria, Ibide petiit; Nemesiani, Rutili Namatiani, Merobaudis, Maximiani, Nucis elegiae raro recordatur: contra e Consolatione ad Liviam et ex epigrammate 'de circensibus' Corippi aliquot loci maioris circuitus colores duxerunt. — Horati lyricis carminibus I 28, I 7, IV 2 usus est, epigrammatis Martialis nonnullis, Iuvenalis saturis I et II. — E variis carminibus Ausoni et Boethi perpauca, ex Apollinaris Sidoni plura deprompsit.

Itaque cum tanti poetarum numeri imitatorem Corippum fuisse demonstraverimus, sanctarum vero litterarum ac veterum poetarum Christianorum nec non prosae scriptorum optimorum lectione eum imbutum fuisse Mazzucchelli aliorumque opera constet, nonne parum recte ipsum censebimus de se indicasse ita loquentem: 'Musa est rustica namque mea' (Ioh. praef. 28)? immo doctior est et artificiosior quam ut vere nobis placeat.

Unum reliquum esse videtur, ut quaeramus, quanam ratione poeta superiorum carmina in usum suum converterit. Sunt autem vero scriptori tria potissimum genera alienis bonis utendi. Primum genus est consulto et aperte imitandi, id quod is facit, qui quae alius antea dixit repetit nihil commutans. Alterum est genus consulto sed tecte imitandi, ut is facit, qui scriptorem superiorem ita sequitur, ut quaecunque vel placent vel in locum quadrant sententiae elocutionesque suas faciat sive integras sive immutatas, cetera vero omittens ipse nonnulla novet cumque illis consuat. Denique inscius alter auctor ab altero in sententiis et dictione pendere potest. Quibus imitandi rationibus omnibus Corippum usum esse in versibus condendis ipsa exempla quae collegi nos docent. Vidimus enim poetam nostrum nonnunquam ad exemplar suum quam arctissime se applicantem, ut eandem rem eodem ordine paribus fere verbis referret, velut ubi Phaethontis illam fabulam attingit, quanquam etiam hoc loco a ratione prorsus servili aliquantum abest libertatemque ita non perdit, ut quae apud Nasonem legerat ipse in comparationem adhibeat. Vidimus multo saepius eum vestigia alterius ita sequentem, ut nunc eis insistat, nunc paulisper deflectat sive suam viam iturus sive alium ducem, quem subito mente conspexit, secuturus, nunc in priora illa vestigia redeat. [Cuius rationis insigne exemplum est Iust. I 263—295: ubi cum dicturus esset de luctu Iustini eiusque coniugis et de funere Iustiniani, ad Consolationis illius exemplum respexit v. 263—266 (cf. p. 40),

[illegible]ed mox [illegible] ducem reliquit paullumque, ut vide[illegible]r, a[illegible]eno aux[illegible]o ca[illegible]uit (v. 267—271), tu[illegible] (v. 27[illegible]) [illegible]laudiani exempl[illegible] [illegible]iter usus (cf. p. 3[illegible]) v. [illegible]74 rursu[illegible] totu[illegible] a Consolationis au[illegible]tor[illegible] pendet [illegible]. 276—287 in [illegible]sione alterum Clau[illegible]iani exemplum se[illegible]tu[illegible] [illegible]st (cf. p. 36) [illegible] t[illegible]nen ut Ov[illegible]ianam (cf. p. 18) [illegible]t eiusdem [illegible]llius qui Co[illegible]solationem confeci[illegible] au[illegible]toris clausulam simu[illegible] [illegible]ci- peret; deind[illegible] v. 288 sq[illegible] ad Vergili[illegible] [illegible]t Apollin[illegible]is (cf. p. 38) lo[illegible]s [illegible] applicavisse vide[illegible]ur [illegible]v. 292—295 ad [illegible] exemplar re[illegible]iit]. Vi[illegible]mus denique Corip[illegible] [illegible]numeris locis in [illegible]arti[illegible]us versu[illegible] — cla[illegible]sulis maxime et initiis — cum [illegible]raecl[illegible]rissimis poetis [illegible]ong[illegible]e[illegible]m, qu[illegible]rum carmina in s[illegible]ola lectit[illegible] [illegible]memoriae eius usque eo infi[illegible]a esse putandum est, u[illegible] vel [illegible]scius ex [illegible]lli[illegible] multa in suis carminibus [illegible]p[illegible]eret: qua re quae Zinge[illegible]us [illegible]e mutuo omnium poet[illegible]rum [illegible]atin[illegible]rum conexu contendit (et a[illegible] [illegible] et in fine libelli 'Zu s[illegible]t. lat. D.'), denuo confir[illegible]an[illegible]r.

Index poetarum

Quorum imitatio non certa aut non probabilis videtur, eos uncis [ ] inclusi.

	p.
Apollinaris Sidonius	38
Ausonius	33
Boethius de consolatione	40
[Calpurnius Siculus]	28
Catullus	6 sq.
Ciceronis Aratea	3
Claudianus	33—37
Dracontius	39 sq.
Ennius	2 sq.
[Germanicus]	25
[Gratius]	24
Horatius	13 sq.
Iuvenalis	32
Lucanus	25—28
[Lucilius]	[illegible]
Lucretius	3—6
Manilius	24
Martialis	32
Maximianus	40
Merobaudes	37
Namatianus v. Rutilius	—
Nemesianus	29
Ovidi Amores	1[illegible]
,, Ars amatoria	16
,, Epistulae s. Heroides	17 sq.
,, Fasti	16
,, [Halieut.]	18
Ovidi Ibis	16
,, [Medic. fac.]	16
,, **Metamorphoses**	13—[illegible]
,, ex Ponto	1[illegible]
,, [Remed. am.]	16
,, Tristia	17
[Persius]	25
[Petronius]	28
[Phaedrus]	25
[Porfyrius Opt.]	35
Propertius	15
[Reposianus]	33
Rutilius Nam.	37
[Seneca]	25
Sidonius v. Apollinaris	—
Silius Ital.	(29) 3[illegible]
Statius	(29[illegible]
,, Achilleis	30
,, Silvae	32
,, Thebais	31 sq.
Tibullus	14
Valerius Flaccus	29 sq.
[Varronis Satur.]	3
Vergili Aeneis	12
,, Bucol.	7
,, **Georgica**	8—12

Incertorum auctorum ac temporum carmina:

	p.
[Aetna]	40
Anthologia Latina	42
Consolatio ad Liviam sea Drusi epicedion	40 sq.
(Dracontii) Orestis trag.	39
[Homerus Latinus]	40
[in Maecenatem elegiae]	40
(Ovidi) Nux	2[illegible]
,, [Sapphus epist.]	14
[Pervigilium Veneris]	40
De ave Phoenice	4[illegible]
[In Pisonis laudem]	40
[Priapea]	[illegible]
[(Senecae) Octavia]	40
(Vergili) [Catalepta]	12
,, Ciris	13
,, [Copa]	12
,, Culex	12
,, [Moretum]	12

Vita.

Ludovicus Rudolfus Amann Oldenburgi natus sum a. h. s. LVIII Non. Sextil. patre Henrico, matre Dorothea e gente Str[illegible]. Pater optimus puero tredecim annorum acerbissimo fato ereptus est. Fidei addictus sum evangelicae. Gymnasii domestici, cuius rectori humanissimo Henrico Stein quantum debeam haud ignarus sum, disciplina per novem annos usus vere anni LXX[illegible] maturitatis testimonio instructus, ut studiis philologicis me darem, academiam Tubingensem petivi. Ibi ter sex menses moratus Berolinum me contuli. At vere anni LXXVIII ne litterarum studia continuarem corporis infirmitate impeditus sum. Tribus deinde semestribus tristissimis partim domi partim in balneis exactis tandem studia denuo ingrediens Bonnam profectus sum, cuius almae Musarum sedis per anni spatium civis fui. Inde absolvendorum studiorum causa in carissimam Christianam Albertinam migravi.

Docuerunt me viri clarissimi Flach, de Gutschmid, Holland, Koestlin, Kugler, Roth, Schwabe, Sigwart, † Teuffel Tubingenses; † G. Droysen, Kirchhoff, Mommsen, Zeller Berolinenses; Andresen, † Bernays, Buecheler, Kekulé, Leo, † Schaefer Bonnenses; Blass, Busolt, Erdmann, Foerster, Forchhammer, Leo, Luebbert, H. Moeller, Pfeiffer, Schirren, † Thaulow Kilienses. Bonnae sodalis fui proseminarii philologici et seminarii historici, Kiliae autem seminariorum philologici, historici, germanici, philosophici.

Examine pro facultate docendi Kiliae a. h. s. LXXXIII die XXVI mensis Mai superato inter magistros gymnasii Oldenburgensis receptus sum, in quo iam per tria semenstria pro magistro fueram.

Praeceptoribus meis omnibus meritas gratias ago semperque habebo, inprimis Bonnensibus et Kiliensibus, qui egregia erga me fuerunt benevolentia: Foersteri vero beneficia, cuius viri humanissimi voluntas, consilium, opera nec praesenti mihi nec absenti unquam defuerunt, immortali memoria retinebo.

Theses.

1. Soph. Oed. Col. 534 sq. scribendum puto: ΧΟ. Αὗται δ' ἄρ' ἀπόγονοί τε καὶ — ΟΙ. κοιναί τε πατρὸς ἀδελφεαί (cod. L: ΑΙΤΑΡ. codd. recentiores: ΑΙΤΑΡ εἰσὶν ἀπόγονοί τε καὶ κοιναί γε πατρὸς ἀδ. Jam Meinekius emendavit: κοιναί τε).

2. Aristoph. Eccl. 804 nullam habent offensionem quae in libris extant: σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν; (Velsenus dubitans: σὺ δ' ἔτι μέλλεις εἰσφέρειν.)

3. Iniuria Leutschius Velsenusque inter Ranarum Aristophaneae personas Aeaci loco servum Plutonis nomine vacantem posuerunt.

4. Herod. VII 55 ex. verba Ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων non suo loco legi videntur.

5. Verg. Aen. IV 84 sq., fortasse etiam 86—89, quanquam non est cur Vergilio abiudicemus, locum quo leguntur vix tenuissent, si carmen secundis curis a poeta retractatum esset.

6. Corip. Iust. I 314 scribi iubeo: 'Solis honore novi grata spectacula circi' (libr: 'gratis'). Metrum non obstat.

7. Adolfus Schmidt id quod contendit (Perikl. Zeitalt. I § 48 sq.) a Plutarcho vitam Cimonis et ante Periclis et ante Aristidis vitam conscriptam esse argumentis non satis probavit.

8. Plato et Parmenidem et Theaetetum prius scripsit quam Sophistam.

9. Optandum est ut in omnibus Germaniae scholis superioris ordinis lectionum initium fiat Kal. Ian.